

IDENTITEETIÄ TUKEVA KOTI

TAPAUSTUTKIMUS: KODIN MUUTOS KAKSIOSTA IDENTITEETIÄ
TUKEVAKSI YKSIÖKSI

Eva Lamppu. 2013. "Tänään Lähden". Öljyväriyö. 1400x1000.

TIIVISTELMÄ / ABSTRACT

Tekijä: Maija Vohlonen

Otsikko: Identiteettiä tukeva koti -Punavuorelaisen kodin muutos identiteettiä tukevaksi yksiöksi

Sivumäärä: 5 + 66

Aika: 10.03.2015

Tutkinto: Muotoilija AMK

Koulutusohjelma: Muotoilun koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sisustusarkkitehtuuri

Ohjaajat: Merita Soini, Ville-Matti Vilkkä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella, millä tavoin koti voi tukea asukkaansa identiteettiä ympäristönä ja millainen olisi identiteettiä tukeva kotisuunnitteluprosessi. Työssä keskitytään kodin rooliin asukkaansa autenttisen identiteetin peilinä. Kodin rooli sosiaalisen identiteetin viestijänä on rajattu työn ulkopuolelle, samoin identiteettiä tukeva kodin suunnitteluprosessikuvaus on jätetty ideatasolle. Ennen kaikkea tulee jatkokehittää luovia menetelmiä, joiden avulla päästään sisälle asukkaan identiteetin eri osa-alueisiin.

Kirjallisen osion alussa pureudutaan kodin ja identiteetin monimutkaisiin käsitemaailmiin. Seuraavaksi yhdistetään käsitteet ja keskitytään siihen, mikä on kodin funktio identiteetin näkökulmasta – mitä merkitystä kodilla on identiteetin kokemuksessa. Kirjallisen osion päätteeksi esitetään viitekehys identiteettiä tukevan kodin suunnittelun elementeistä.

Opinnäytetyön tapausesimerkkinä esitellään keväällä 2012 toteutetun Helsingin Punavuorella sijaitsevan kotikohteen suunnitelma. Projektissa kaksio muutettiin yksiöksi taloyhtiössä tehdyn putkisanerauksen yhteydessä. Tapausesimerkin tavoitteena on arvioida ja peilata asukkaan kokeman identiteettiä tukevan kodin elementtejä kirjallisen osion viitekehukseen ja löytää konkreettisia esimerkkejä siitä, miten elementit ilmenevät kodissa. Esimerkitapauksessa kuvataan valmiin tilan lisäksi asukkaan kotiutumisprosessi remontin jälkeen – prosessi, jonka myötä täysin uudistuneesta asunnosta muotoutui asukkaansa identiteettiä tukeva koti. Viimeisessä kappaleessa pohditaan sitä, miltä osin identiteettiä tukeva suunnitteluprosessi ja suunnittelijan roolinsiinätulisipoiketaperinteisestä kodin suunnitteluprosessista.

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat koti, identiteetti, kotiutumis- ja kodin suunnitteluprosessi. Työssä tulee selkeästi ilmi kodin mahdollisuus toimia ihmisen identiteetin kokemusta vahvistavana ja peilaavana tilana. Parhaimmillaan koti tarjoaa identiteetin kehittymiselle turvallisen fyysisen ja henkisen tilan, jossa asukas kokee turvaa jatkuvuuden, kontrolloitavuuden, rutiinien ja tuttuuden kautta. Se tarjoaa myös sekä yksityisen että sosiaalisen tilan, jossa asukas voi tutustua itseensä, kerätä voimavaroja ja olla oma aito itsensä. Identiteetti heijastuu kodin toiminnallisuudessa, merkityksissä ja symboliikassa sekä myös siinä, että kodin suunnittelussa on otettu huomioon asukkaiden yksilölliset tavat aistia tiloja. Yhtenäisen identiteetin kokemiseen liittyy olennaisena aikaulottuvuus menneisyyteen kuin tulevaisuuteenkin – identiteetin sisältö, jonka tuominen kodin puitteisiin tukee osaltaan identiteettiä.

Asiasanat: Koti, identiteetti, kotiutumisprosessi, kodin suunnitteluprosessi

Author: Maija Vohlonen

Title: An Identity-Supporting Home –Case: Renovating an apartment into an identity-supporting studio

Number of Pages: 5 + 66

Date: 10.03.2015

Degree: Bachelor of Culture and Arts

Degree Programme: Design

Specialisation option: Interior Design

Instructors: Merita Soini, Ville-Matti Vilkkä

This final paper aims to address the following questions: How can home as an environment support the dweller's identity and what should the process of an identity-supporting home design project be like? The paper focuses on the role of home as a reflection of the dweller's authentic identity. Home as a mirror of the dweller's social identity will not be discussed. Description of an identity-supporting home design process has also remained on an abstract idea level.

First, the theoretical part will explore the concepts of home and identity. Then, the concepts will be combined and the focus will be on the functional aspect of home as the experiential manifestation of identity. Finally, a framework for an identity-supporting home design will be presented.

The case example is a design project converting a one-bedroom flat into a studio. It aims to evaluate the elements of an identity-supporting home and compare them to the proposed framework, and to show how these elements appear in the home. The case also describes the dweller's adaptation process and how the renewed flat evolved into an identity-supporting home. The last part will discuss the identity-supporting design process and how the designer's role in it should differ from that in the traditional process.

The key concepts include are home, identity, adaptation and home design process. The paper presents possibilities of the home in strengthening and reflecting one's experience of identity. At its best, home provides identity development a physical and mental space, where the dweller feels secure through continuity, controllability, familiarity, and routine. The home is both a private and a social space where the dweller can build self-awareness, be energized and be the true self. Identity is reflected not only in the functionality, meanings and symbolism of the home but also in that the design addresses individual ways of experiencing spaces on sensory level.

Keywords: Home, identity, adaptation process, home design process

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto ja pääkäsitteet	1	3.3 Suunnitelman sisältö	33
1.1 Koti	3	3.4 Prosessi asunnosta identiteettiä tukevaksi yksiyksi	39
1.2 Identiteetti	7	3.4.1 Vieroksuminen	39
2. Koti identiteettiä tukevana tilana	11	3.4.2 Sopeutuminen	40
2.1 Koti identiteetin kehtona	12	3.4.3 Kotiutuminen - Identiteettiä tukeva koti	43
2.2 Koti vetäytymisen / sosiaalisten suhteiden näyttämönä	13	4. Identiteettiä tukevan kodin suunnitteluprosessi	58
2.3 Koti identiteetin peilinä	14	4.1 Lähtökohtana uudenlainen tarvekartoitus	59
2.3.1 Koti identiteetin muisti- ja tunneankkurina	16	4.2 Suunnitelman perustuminen identiteettiä tukeviin elementteihin	61
2.3.2 Koti nykyidentiteetin peilinä	17	4.3 Kotiutumisprosessin tukeminen	61
2.3.3 Koti aarrekarttana	20	5. Yhteenveto ja itsearviointi	63
3. Asunnon muutos kaksiossta identiteettiä tukevaksi yksiyksi	24	LÄHTEET	
3.1 Asunnon ja asukkaan elinkaari	25		
3.2 Tilamuutoksen lähtökohdat ja tilamuutoksen tavoitteet	31		

1

JOHDANTO JA

PÄÄKÄSITTEET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella, millä tavoin koti voi tukea asukkaansa identiteettiä ympäristönä ja millainen olisi identiteettiä tukeva kodin suunnitteluprosessi. Opinnäytetyö muodostuu kolmesta pääosista: kirjallisuuskatsauksesta, tapaustutkimuksesta sekä identiteettiä tukevan suunnitteluprosessin kuvailusta. Tässä työssä keskitytään kodin ja asukkaan autenttisen identiteetin suhteeseen ja rajataan samalla ulkopuolelle kodin rooli identiteetin sosiaalisena viestijänä. Identiteettiä tukevan kodin suunnitteluprosessi jätetään tässä työssä luonnosasteelle; se tuo esille ne painotukset ja periaatteet, jotka prosessissa tulisi ottaa huomioon.

Kirjallisuuskatsauksen ensimmäisessä luvussa perehdytään kodin ja identiteetin käsitteisiin. Toisessa luvussa pureudutaan erityisesti siihen, mikä on kodin funktio identiteetin näkökulmasta – mitä merkitystä kodilla on identiteetin kokemuksessa. Kirjallisen osion päätteeksi esitetään viitekehys identiteettiä tukevan kodin suunnittelun elementeistä.

Opinnäytetyön tapausesimerkkinä esitetään keväällä 2013 toteutetun Helsingin Punavuorella sijaitsevan kotikohteen muutossuunnitelma kaksiosista yksiöksi. Tapausesimerkin tavoitteena on arvioida ja peilata asukkaan kokeman identiteettiä tukevan kodin elementtejä kirjallisen osion viitekehukseen ja löytää konkreettisia esimerkkejä siitä, miten elementit ilmenevät kodissa. Esimerkitapauksessa kuvattiin lisäksi asukkaan kotiutumisprosessi remontin jälkeen.

Neljännessä luvussa luonnostellaan kirjallisuuden ja tapaustutkimuksen pohjalta suuntaviivat identiteettiä tukevan kodin suunnitteluprosessille. Viidennessä luvussa kootaan yhteen opinnäytetyön päälöydökset ja arvoidaan opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamista-

Aiheen tekee kirjoittajalleen mielenkiintoiseksi halu selvittää itselle suunnittelijana sitä, miten kodista voidaan suunnitella tietoisesti asukkaansa hyvinvointia ja elämäntavoitteita parhaalla tavalla tukeva ympäristö ja voimavara. Taustalla on epäily siitä, että tavoitteet ja lähtökohdat, joilla kirjoittaja on itse ja joilla ehkä yleisemminkin suunnitellaan tänä päivänä koteja, eivät välttämättä hyödynnä kodin täyttä hyvinvointia tukevaa potentiaalia. Tämän opinnäytetyön avulla halutaan tuoda identiteettiä tukevan kodin mahdollisuudet ja lähtökohdat näkyvämmiksi ja varmistaa näin niiden huomioimisen tietoisesti ja harkiten kirjoittajan tulevaisuuden suunnittelutöissä.

Opinnäytetyön toivotaan herättävän lukijassaan ajatuksia siitä, millä tavoin asiakkaan ja asukkaan persoonallisen elämän ja identiteetin tukeminen voitaisiin ottaa todelliseksi ja tärkeimmäksi lähtökohdaksi kodin suunnitteluprosessille. Vaikka asiakas- ja käyttäjälähtöisyys varmasti useimmiten suunnittelualasta riippumatta suunnittelutyön julkilausuttuna lähtökohtana, siinä kuinka vahvasti tämä lähtökohta näkyy työn lopputuloksessa on varmasti edelleen parantamisen varaa.

Seuraavan sivun kuviossa 1 hahmotetaan työn rakenne visuaalisesti ja esitellään lukijalle läpi työn malleissa toistuvat symbolit identiteetille (silmä), kodille (talo), nuolelle (aikaulottuvuus) sekä viitekehykselle (edellisten symbolien kombinaatio).

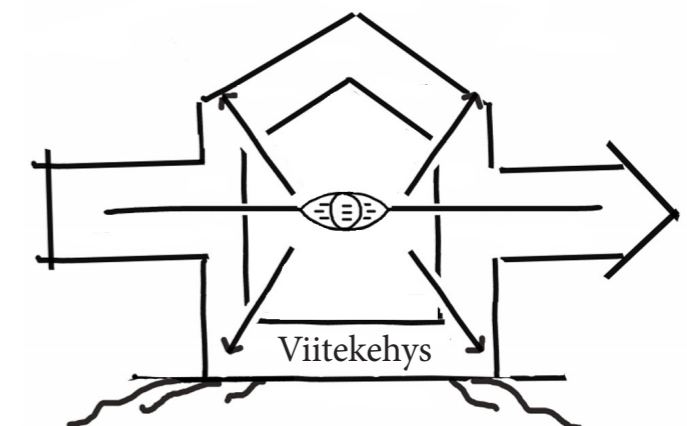
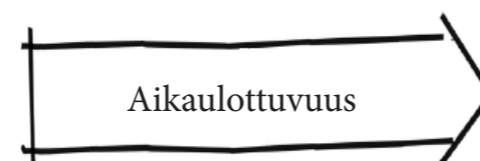
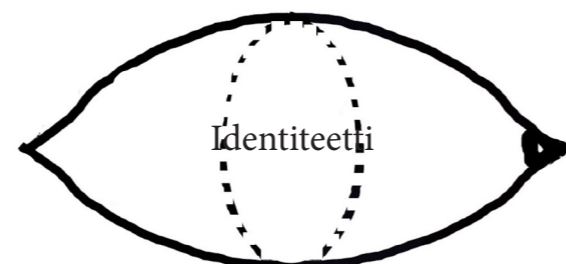
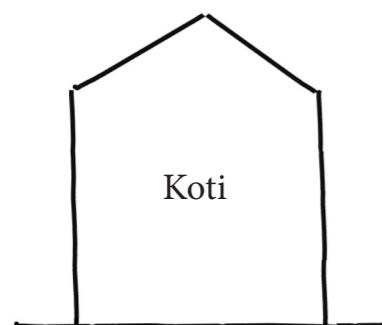
TYÖN RAKENNE JA SYMBOLIT

LUKU 1 JOHDANTO JA PÄÄKÄSITTEET

- Mitkä ovat opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet?
- Mikä tekee kodin?
- Mikä on identiteetti?

LUKU 2 IDENTITEETTIÄ TUKEVA KOTI

- Mikä on kodin merkitys identiteetin kokemuksessa?
- Millainen on viitekehys identiteettiä tukevan kodin suunnittelulle?

TAPAUSTUTKIMUS: KAKSION MUUTOS IDENTITEETTIÄ TUKEVAKSI YKSIÖKSI

- Millainen oli muutossuunnitelman sisältö?
- Miten asunnosta syntyi identiteettiä tukeva koti?
- Miltä osin identiteettiä tukeva koti vahvistaa viitekehysten ajatuksia?

LUKU 3

IDENTITEETTIÄ TUKEVAN KODIN SUUNNITTELUPROSESSI

- Mitä erityispiirteitä identiteettiä tukevan kodin suunnitteluprosessissa on?

LUKU 4

YHTEENVETO JA ITSEARVIOINTI

LUKU 5

KUVIO 1: Opinnäytetyössä käytetyt symbolit

1.1 Koti

Kodin merkitys käsitteenä on herättänyt vuosikymmenten saatossa laajalti mielenkiintoa. Sosiologia, psykologia, maantiede, antropologia, lääketiede, arkkitehtuuri ja monet muut tieteenalat ovat kukin avanneet kodin käsitystä luoden siitä monimerkityksellisiä ja ajoin ristiriitaisiakin tulkintoja. Yksimielisyys vallitsee lähinnä siitä, että koti on käsitteenä vaikeasti määriteltävissä (Hasu 2012, 49).

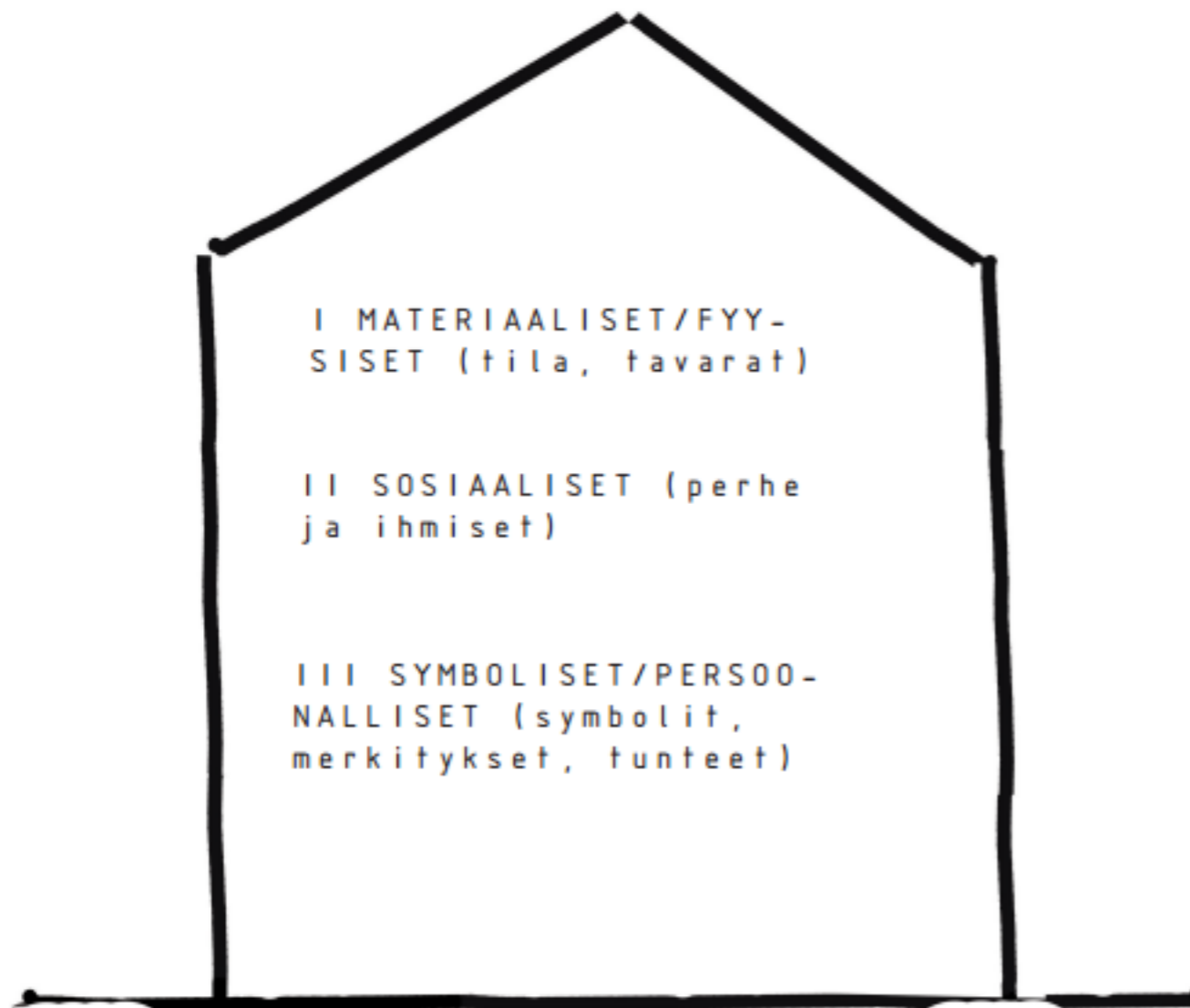
Koti-käsitteen käyttö on alan kirjallisuudessa moniselitteinen - arkikielestä puhumattakaan. Ensinnäkin kodilla tarkoitetaan useita eri asioita, esim. asunnon sijaan sillä viitataan usein laajempiin alueisiin, kokonaisuun kaupunkeihin tai jopa valtioihin. Toisekseen kotia käytetään usein sekaisin tai synonyyminä asunnolle tai talolle. Kolmanneksi kodilla viitataan usein yhtäaikaisesti mentaaliseen, aktiiviseen prosessiin (esim. kotiin kiinnittymisen prosessi) ja staattiseen, fyysiseen objektiin - kahteen asiaan, jotka tulisi erottaa toisistaan. (Raport 1995,41.)

Vallitsee kuitenkin laaja yksimielisyys siitä, että asunto on lähinnä fyysinen ja konkreettinen tila, kun taas koti-käsitteeseen liittyy aina myös tunnepohjainen elementti. Erotuksena asunnosta, kodilla on konkreettisuuden lisäksi tietynlainen koettu merkitys ja suhde, kun asunto on ainoastaan spatiaalinen ja fyysinen kokonaisuus. (Dovey 1985,34.) Juhani Pallasmaa toteaa, että asunto tai talo on verrattavissa kodin säiliöön tai kuoreen. Asukas ikään kuin erittää kotiaineksen asunnon tarjoaman kehyksen päälle. Koti on yksilön persoonan ja perheen sekä heidän ainutkertaisten elämäkuvioidensa ilmaisu. Näin ollen koti on käsitteenä pikemminkin orgaaninen kuin esineellinen. (Pallasmaa 1994.)

KUVA 1

KUVIO 2: Kodin ulottuvuudet (Sixsmith 1986; Rapoport 1995)

Koti vaihtuu asuinpaikan ja elämäntilanteen mukaan ja se tehdään aina uudestaan olemassa oleviin fyysisiin puitteisiin (Raijas 2014, 127). Kodin voivat muodostaa äärimmilleen vietyä metsään kyhätty maja tai hotellihuoneeseen levitetty rinkan sisältö.

Kodin luokitteluja on monia, mutta yleensä luokitteluiden ulottuvuudet ovat johdannaisia tai tarkempia kuvailuja kuvion 2 mukaisesti kolmesta päätekijästä.

(Rapoport 1995, 38):

- materiaalisuus (koti tilana, tavarat)
- asukkaat (sosiaalisuus, perhe)
- symbolisuus (tunteet, mielikuvat, merkitys)

(Sixsmith 1986):

- fyysinen
- sosiaalinen
- persoonallinen

Nämä ulottuvuudet eivät itsessään luo kotia, vaan rakennetusta muodosta ja tilasta syntyvät tunteet ovat peräisin ihmisen ja tilan välisestä kohtaamisesta. Tunnevaikutus liittyy toimintaan ja vuorovaikutukseen tilan kanssa, ei objektiin eikä visuaaliseen tai muodolliseen tekijään. (Pallasmaa, 1994.)

Lisäksi on huomioitavaa, että yhdellä ihmisellä saattaa olla useita kodiksi määritettyjä paikkoja kerrallaan. Koti ei aina edes edellytä tilaa itsessään, vaan niin sanottu eksistentiaalisen tilan käsite ilmenee ihmisten ajatuksissa. Kodin käsite on aina yksilöllinen ja se muuttuu muotoaan yksilön elämän aikana. (Sixsmith 1986, 64.)

”Mikä tekee asunnosta kodin?” -kysymyksen tyhjentävän universaalisen selittämisen estää sen kulttuurisidonnaisuus: kaavassa (tila + X-tekijä = koti), tilan ja etsityn X-tekijän väliin mahtuu useita suodattimia kulttuurista, arvoihin, normeihin ja mielikuviin. (Rapoort 1995, 41.)

Tässä opinnäytetyössä koti nähdään viereisen sivun lainauksen henkeen tilana, johon asukkaalle on syntynyt positiivinen tunneside tilan tarjoamien toimintamahdollisuuksien ja tunnekokemusten kautta. Selvää on, että kodin merkitys on erityisen tärkeä tänä päivänä, kun maailman muutostahti ja sen luoma sopeutuspaine ihmiselle ovat kiihtyneet; monet kaipaavat entistä kiihkeämmin kodin tuomaa turvallista, ennakoitavaa ja kontrolloitavaa ympäristöä, jossa ladata akkuja ja levätä.

”Koti on olemassa ihmisille fyysisellä, henkisellä ja sosiaalisella tasolla. Koti tarjoaa ihmiselle paikan, jossa voi olla turvassa, viihtyä, levätä, rentoutua, toteuttaa itseään ja olla läheisten kanssa. Kotiarki rakentuu erilaisten toimintojen suorittamisesta ja oleilusta, joiden keston ja ajankohdan ihminen voi itse määritellä. Tämä liittyy siihen, että koti on oma paikka, johon liittyy siellä asuvien itsemääräämisoikeus.”

Raijas 2014, 129

1.2 Identiteetti

Identiteetti on koti-käsitteen kaltainen moniselitteinen käsitevaruutensa, jota filosofit ja psykologit ovat koettaneet määritellä Sokrateksesta ja Platonista lähtien. Tämän tutkielman puitteissa ei tarkoituksenmukaista tai tarpeellistakaan mennä tuohon määritelmäviidakkoon niin syväälle, mitä tyhjentävän määritelmän luominen identiteetille alan tutkimusten pohjalta eittämättä vaatisi. Problematiikka ratkaistaankin jättämällä identiteetin määrittely hyvin geneeriselle tasolle, joka on kuitenkin riittävä käsillä olevan tutkimusongelmaan pureutumisen kannalta.

Identiteetti nähdään tässä työssä ihmisen psyykkiseksi rakenteeksi, jonka avulla hän voi vastata seuraaviin kysymyksiin (Erikson 1962):

KUKA OLEN? MITÄ OLEN? MILLAINEN OLEN?

Identiteetti tarkoittaa käsitystä ihmisen itsensä syvimmästä olemuksesta ja suhteesta ympäröivään maailmaan. Käsitys pitää sisällään ainakin ihmisen fyysiset ja psykologiset ominaisuudet, kyvyt ja taidot, ammatin ja harrastukset. (Dobson, 2013). Kuviossa 3 on hahmotettu identiteetti-käsitteen sisältö silmän muotoon. Identiteettiä kuvaavien osa-aluiden joukko ei ole tyhjentävä, mutta se antaa yleiskuvan identiteettiä määrittelevien personaallisten ominaisuuksien luonteesta.

KUVIO 3: Identiteetin osa-alueet (Dobson 2015 ja Erikson 1962)

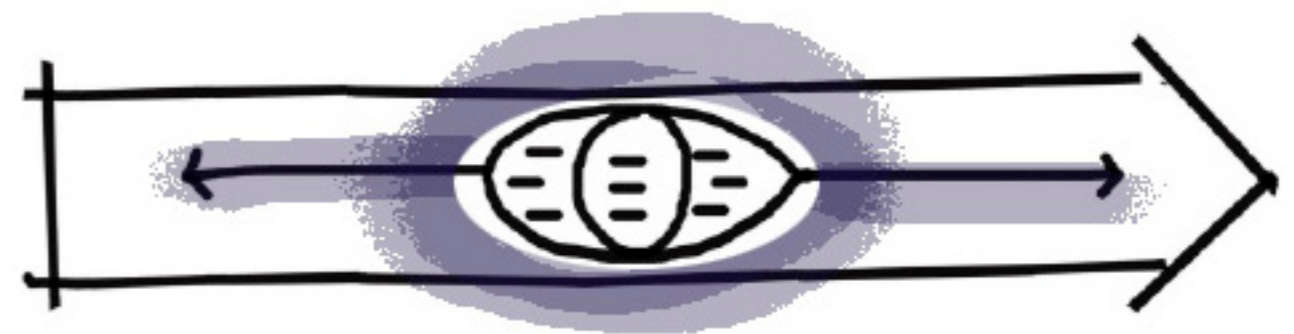
Psykologi John Locke on esittänyt paljon tiedeyhteisössään suosiota saaneen käsityksen siitä, että yksilön identiteetti löytyy taaksepäin historiaan ulottuvassa tietoisuudessa. Yksilön identiteetti muodostuu siitä osasta menneisyyttä, mikä hän muistaa. Kääntäen sanottuna se osa ajatuksista, tapahtumista ja kokemuksista, joita hän ei muista, ei sisälly identiteettiin. Äärimmillen vietyä henkilöllä, joka ei muista mitään, ei ole identiteettiä. Muistilla on myös olennainen osa tapahtumien syy-seuraussuhteiden ymmärtämisessä, joka on olennaista yhtenäisen mielikuvan luomisesta oman identiteetin kehittymisestä ja jatkumosta sekä yksilöllisestä elämäntarinasta tähän päivään. Identiteettiin liittyy myös tulevaisuuteen liittyvä komponentti ja ajatus omasta potentiaalista ja omista kehitys- ja kokemusmahdollisuuksista. (Leary&Tangley 2003 mukaan, 71.)

Psykologi Erikson vahvistaa tämän: ”Ihminen määrittää minäänsä eli identiteettiään suhteessa sekä menneeseen että tulevaan, jolloin yksilö voi jokaisessa vaiheessa jatkaa edellisten vaiheiden prosesseja ja näin persoonallisuuden muutos on aina mahdollinen. Tulevaisuuden konstruointi eli suunnittelu onkin ihmiselle yhtä tärkeää kuin elämäntarinan tulkitseminen. (Erikson 1982.)

Identiteetti pitää sisällään menneisyyden itsemme ja tulevaisuuden itsemme tai ”potentiaaliset itsemme”, joka pitää sisällään muun muassa ideat siitä, miksi yksilö saattaa tulla, haluaa tulla ja miksi tulevista hän pelkää. Nämä visiot liittyvät toiveisiin, pelkoihin, standardeihin, tavoitteisiin ja uhkiin. Visiot tulevaisuuden itsestä voivat toimia motivaattoreina käyttäytymiselle ja toimia vertailukohteena nykyiselle. (Dobson 2013.)

Edellä mainitut näkemykset identiteetin linkittymisestä muistiin sekä sen ulottuvuudesta myös tulevaisuuteen tukevat ajatusta siitä, että palauttamalla tietoi-

sesti haluttuja asioita mieleen menneisyydestä ja tuomalla tietoisuuteen tulevaisuuteen kohdistuvia haaveita/toiveita, voidaan vahvistaa tunnetta identiteetin eheydestä. (Kuvio 4).

KUVIO 4: Identiteetin ajallinen ulottuvuus

2

KOTI IDENTITEETTIÄ
TUKEVANA TILANA

2.1 Koti identiteetin kehtona

Koti voi toimia monella tavalla elämään turvaa tuovana elementtinä. Tästä viestivät monet puhekielessä edelleen vahvoina elävät vanhat sanonnat kuten ”oma koti kullan kallis”, ”borta bra, hemma bäst”. Kodin turvaa tuovat ulottuvuudet liittyvät turvan ja pysyvyyden tuomiseen elämään. Kun maailma, odotukset, haasteet, ihmissuhteet, työpaikat ja jopa ihminen itse muuttuvat vaihtelevalla vauhdilla, koti voi tuoda monen elämään kaivatun ankkurin, jonka avulla riittävä perusturvallisuuden tunne säilyy muutoksen tuulissa. Koti on paikka, josta lähteä ja johon ennen kaikkea palata maailman seikkailuista.

Tutkijat Dupuis ja Thorns avaavat kodin perusturvallisuutta tuovia ulottuvuuksia ja toteavat kodin (1) tuovan kokijoilleen vakauden ja jatkuvuuden tunteen; (2) mahdollistavan ne arjen rutiinit, joissa ihmisyyttä todentuu; (3) tarjoavan alueen tai tilan, jossa asukkaat voivat kokea hallitsevansa elämänsä; (4) luovan perustan identiteettien luomiselle ja rakentumiselle. (Hasu, 2012, 52).

Koti tarjoaa ennakoitavuutta ja turvallisuutta myös järjestyksen ja rutiinien kautta, jotka ovat olennainen osa kodin olemusta. Kotona vallitsee niin tilallinen, ajallinen kuin sosiaalinenkin järjestys. (Dovey 1985, 33-64).

Äärimmilleen vietynä kotona voidaan toimittaa arki-askareet jopa silmät kiinni, sillä ympäristö on niin tuttu. Arkiaskareilla on myös ajallinen järjestyksensä, joka tuo elämään ennakoitavaa rakennetta, joka luo omat käytäntönsä myös tilaan : aamulla keitetään kahvit, syödään puuro ja luetaan lehteä keittiönpöydän ääressä, ennen nukkumaanmenoa venytellään lattialla takan edessä kuunnellen klassista musiikkia ja lauantaisin käydään saunassa ennen TV:n katselua omassa

sängyssä. Rutiineiden koetaan helpottavan elämää ja tuovan siihen turvallisuutta, ”kun pyörää ei tarvitse joka päivä keksiä uudelleen” (Raijas 2014, 131.)

Maailmassa, jossa suuret asiat, kuten kuolema, sairaudet ja luonto, eivät ole ihmisen hallinnassa ja saattavat aiheuttaa turvattomuuden tunteita, koti tarjoaa elämänalueen, jota ihminen pystyy täysin kontrolloida sekä tunteen tai illuusion oman elämänhallinnasta. Kodin seinien sisällä asukas määrää miten asiat tehdään ja milloin, ja koti tarjoaa kontrolloitavuuden lisäksi autonomian tunteen.

Paitsi että koti on suojan ja järjestyksen symboli, se voi negatiivisissa elämäntilanteissa myös muuttua ihmiskurjuuden ilmentymäksi - yksinäisyyden, hylkäämisen, hyväksikäytön ja väkivallan (Pallasmaa, 1994).

2.2 Koti yksityisenä ja sosiaalisten suhteiden tilana

Koti on paikka, jossa ihminen voi parhaimmillaan levätä, niin fyysisesti, psykologisesti kuin henkisesti. Kodin yksi olennaisimmista ominaisuuksista on yksityisyys, joka mahdollistaa tilan, jossa täydentää energiavarastoja kodin ulkopuolisen maailman kohtaamista varten. Kodin merkitys tulee esille yhtäältä rentoutumisen ja levon takia, toisaalta tuttujen kotitoimintojen vuoksi, joilla arkea rakennetaan (Raijas 2014, 118-131).

Elpymisen ja identiteetin vahvistamisen kannalta yksityisyydellä sekä sosiaalisilla suhteilla on molemmilla oma roolinsa myös kotiympäristössä. Psykkisen työ, jota ihminen tekee saavuttaakseen tasapainonsa ja säilyttämään mahdollisimman minäkokemuksen, vaatii rauhaa ja yksityisyyttä. (Aura ja Horelli ym.

1998, 53.) Tämä tarkoittaa yksilön määrittelemän määrän aikaa ja yksityisyyttä olla ja viettää aikaa omien ajatusten, tunteiden ja kehon kanssa; tässä kodilla on täysin erityinen rooli maailmassa. Kodin yksityisyydessä ja/tai yksinollessa ihmisellä on myös mahdollista rauhassa tutustua sisäiseen maailmaansa, mikä on sinänsä identiteettiä vahvistavaa olemista ja lisää itsetuntoa.

Koti toimiikin rajavetona yksityisen ja julkisen tilan välillä (Hasu 2012). Se mahdollistaa yksityisyyden, jossa on parhaimmillaan turvallista riisua kaikki todellisen identiteetin päällä mahdollisesti julkisissa tiloissa kannetut roolit ja päästää irti. (Raijas 2014, 448-131.)

Yksinolon tarve on yksilökohtaista ja kulttuurisidonnaista. Stea tuo esille, että latinalaisessa Amerikassa ei tunneta ja ei ole olemassa sanaa käsitteelle yksityisyys sen positiivisessa merkityksessään kuten me mm. Suomessa näemme. Lähimmät synonyymit ovat negatiivisia, kuten yksinäisyys, eristäytyminen jne. (Stea, 1995.) Yksinolo tai yksinäisyys voi toki olla epätoivottuna tilana myös ongelma ja ahdistusta aiheuttava asia. Jos kodissa asuu useampi henkilö, perheenjäsen tai kämppis, kodin suunnittelussa tulee ottaa erityisesti huomioon asukkaiden yksilölliset tarpeet ja mahdollisuus vetäytyä kodissaan omaan tilaan.

Toisaalta ihminen kaipaa olemisensa tueksi sosiaalista toimintaa, mikä onkin toinen ns. psyykkisen itsesäätelyn säätöpiiri yksityisyyteen vetäytymisen vastakohtana (1998, 53). Tällöin ihminen hakeutuu seuraan kotonaan joko perheenjäsenten kanssa, kodin ulkopuolisten ihmisten kanssa tai vain puhelimitse tai virtuaalisessa maailmassa hakien heiltä läsnäoloa ja keskustelua. Sosiaaliset suhteiden herättämät muistot ja tunteet ovatkin olennainen osa kotiin liittyvää emotionaalista suhdetta. Positiiviset ihmissuhteet, kodin sosiaalinen ilmapiiri-

ri ja suhde itseensä ovatkin mm. Aaltojärven (2005,60) haastattelututkimuksen mukaan tärkein osa kodin tunteen muodostumisessa. Identiteetti rakentuu aina myös vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa; toiset ihmiset toimivat peilinä omalle identiteetille ja tuovat kontrastipintana esille sen, mikä tekee itsestä yksilöllisen.

Tietotekniikka on tuonut suuren muutoksen ihmisten sosiaaliseen käyttäytymiseen. Me olemme samanaikaisesti internetin välityksellä läsnä jossain muualla kuin missä fyysisesti olemme. Toiset kokevat sen yksityisyyttä vähentävänä ja elämän kaaottisuutta lisäävänä asiana. Toiset taas kokevat saman asian sosiaalista elämää helpottavana ja elämää rikastuttavana tekijänä. Toinen merkittävä muutos yhteiskunnassamme on yksinasumisen lisääntyminen. (Karvinen, 2014.)

Kodissa tulisikin olla tarvittavat tilat niin asukkaiden keskeiselle yhteistoiminnalle arjessa ja juhlassa, kodin ulkopuolisten ihmisten kanssa sosialisoinnille kuin myös mahdollisuus virtuaalimaailmassa tapahtuvalle sosiaaliselle toiminnalle.

2.3 Koti identiteetin viestijänä ja peilinä

Identiteettiä tukevan kodin tarkoitus on luoda ympäristö, joka luo ihmisille hyvinolon, voiman ja kuulumisen tunteita viettäessä aikaa tilassa. Koti onkin kääntäen usein ainoa rakennettu ympäristö maailmassa, joka on parhaimmillaan luotu vain asukasta itseä varten - palvelukseen ja tukeakseen tämän elämää. Itsen näköinen ja itsekkäisiin tarpeisiin soveltuva tila. Koti voi kutsua esiin ja antaa tilaa asukkaansa persoonalliselle identiteetille.

Kodin avulla ilmaistaan identiteettiään ja kulttuurista samastumistaan. Asumisvalinnat sekä kodin sisustus ja esineet kantavat merkkejä elämäntyylistä ja taustasta, ja ne voivat myös ilmaista asukkaan sosiaalista statusta. Taloudellisesti ja kulttuurisesti toisistaan eroavat ryhmät viestittävät omaa erityislaatuaan asumisensa avulla. Koti käsitteenä avaa laajan näkökulman sosiaaliseen elämään, eikä tämä näkökulma rajoitu pelkästään asumiseen. Siihen liittyy perhe-elämä, yhteisösuhteet ja paikallinen identiteetti sekä henkilöhistoria. (Ruonavaara, 2004,107.)

Koti luokien perustan identiteettien luomiselle ja rakentumiselle edellyttäen mahdollisuutta muokata kotia ja sen ympäristöä; myös kodin omistaminen luo omat edellytyksensä muokkaamiselle (Dupuis & Thorns, 1998, artikkelissa Hasu 2012). Identiteetin ja elinympäristön keskinäinen riippuvuus on niin suuri, että psykologit puhuvat ”paikkapersoonallisuudesta”. Tämä käsite on syntynyt havainnoista, joiden mukaan yhden yksilön käyttäytyminen eri olosuhteissa vaihtelee enemmän kuin usean yksilön käyttäytyminen samoissa olosuhteissa. Koti on identiteetin projektio ja perusta, ei ainoastaan yksilön vaan myös perheen. (Pallasmaa, 1994.)

Tilaan identifioituminen tapahtuu kun asukkaan ja tilan/paikan syntyy yhteys ja integroituminen, jossa tila saa identiteettinsä asukkaalta ja asukas saa identiteettinsä tilalta. Kodin tilallinen, ajallinen ja sosiaalinen järjestys liittyvät tiiviisti identiteettiin. Järjestys kulminoituu kodissa kysymykseen ”missä” kun taas identiteetti vastaa kysymyksiin ”kuka” ja ”miten”. Koti on tila, johon asujansa pitää pystyä identifioitumaan. Tämä tapahtuu ensinnäkin tilallisen identifioitumisen avulla, itsen ilmaisemisenä ja yleisesti ymmärrettyjen kulttuuristen symbolien kautta. (Dovey 1985, 33-44).

Kotiin liittyikin kaksi identiteetin erillistä funktiota - koti peilaa asukkaansa identitettiään hänelle itselleen ja toisaalta viestii siitä sosiaalisesti muille. Dovey kirjoittaa, ettei tämä identiteetin sosiaalinen puoli sulje kuitenkaan pois autenttista persoonallista itsen ilmaisua. Siinä missä koti voi olla tietynlainen manifesti omasta itsestä muille, on se myös peili, josta asuja voi katsoa itse itseänsä. Identiteetti ilmenee myös ajallisena ulottuvuutena sitoen nykyisen itsen menneeseen ja tulevaisuuteen. Koti ilmentää monella tavalla asioita, joita olemme kokeneet ja joista olemme muovautuneet sellaisiksi kuin nykyisyydessä olemme. Samanaikaisesti se kuitenkin paljastaa jotakin tulevaisuudesta; muutoksesta ja dynaamisuudesta stabiilin identiteetin sijasta. (Dovey 1985, 33-44).

Kuitenkin aivan kuin muullakin kulutuksella, myös asumisella voidaan ilmaista sosiaalista asemaa. Tällöin voi käydä niin, että koti ei enää olekaan 'oma paikka', vaan sitä varustellaan muita varten sosiaalisen arvostuksen saamiseksi. Hyvinvoinnin kokemisen kannalta jokaisen pitää saada voida tuntea kodissaan olevansa hyvä ja arvokas niissä puitteissa, joissa itse viihtyy ja haluaa olla. Kun ihminen kokee autonomiaa arjessaan, voi hän myös kokea hallitsevansa elämää. (Raijas 2014, 118-131.)

Myös Pallasmaa toteaa, että koti konkretisoi mielikuvat turvallisuudesta ja intimitiyydestä ja täten auttaa yksilöä tunnistamaan itsensä. Lisäksi henkilökohtainen tila näyttää asujansa persoonallisuuden myös ulkomailmalle ja auttaa vakiinnuttamaan yksilön henkilökohtaisen maailman järjestystä oman kodin kontrolloitavuuden kautta. (1995.)

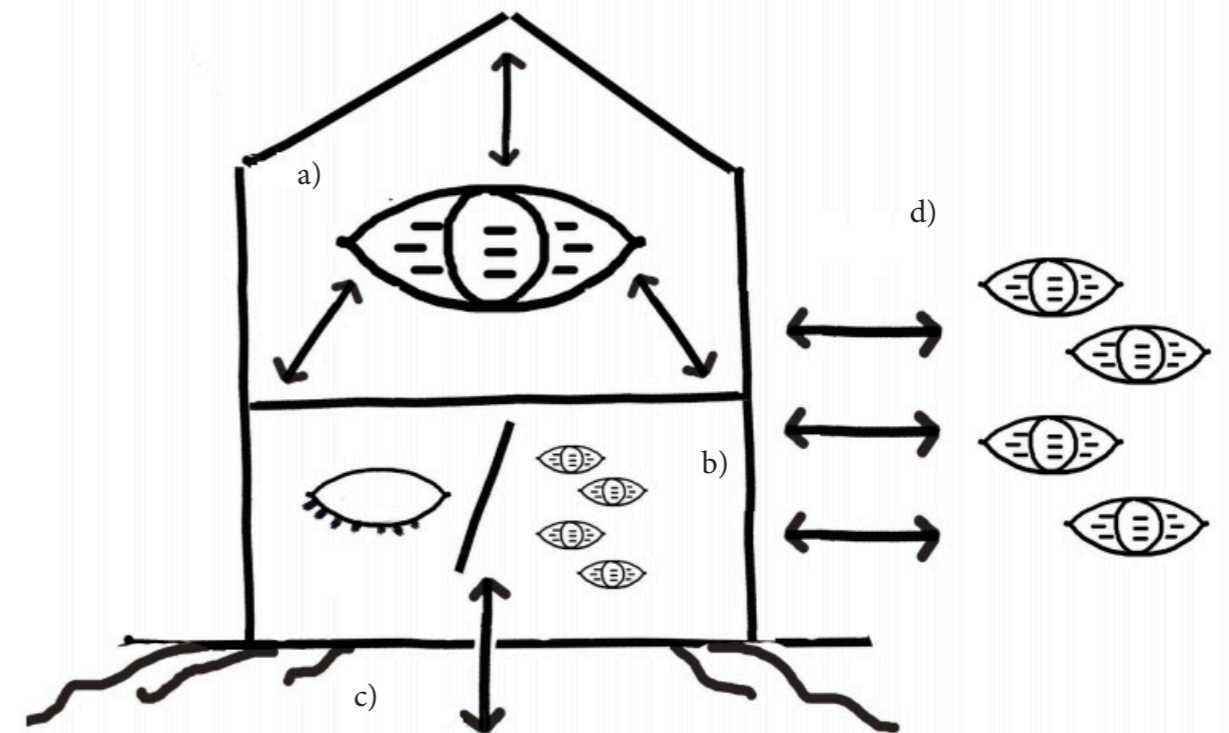
Kuvioon 5 on koottu yhteen edellämainitut kodin pääfunktiot identiteetin näkökulmasta. Seuraavissa luvuissa alaluvuissa perehdymme tarkemmin siihen, kuinka koti toimii niin autenttisen identiteetin heijasteena peilaten niin menneisyyteen, tähän päivään kuin tulevaisuuteenkin.

2.3.1 Koti identiteetin muisti- ja tunneankkurina

Identiteetti ilmenee myös ajallisena ulottuvuutena sitoen nykyisen itsen menneeseen ja tulevaisuuteen. Koti ilmentää monella tavalla asioita, joita olemme kokeneet ja joista olemme muovautuneet sellaisiksi kuin nykyisyydessä olemme (Dovey 1985, 33-44). Kodin kynnyksen ylittäminen käärii meidät kerta toisensa jälkeen pehmeään muistojen peittoon, joka auttaa ylläpitämään persoonamme (Callager 1993, 187). Pallasmaa vahvistaa myös, että sana ”koti” herättää meissä muistoja lapsuuden lämmöstä, turvallisuudesta ja rakkaudesta. Kenties aikuisikämme kodit ovat pelkkää tiedostamatonta pyrkimystä palata lapsuusiän menetettyyn kotiin. Kodin muisto kuitenkin palauttaa mieliin myös kaiken sen ahdistuksen ja pelon, jota olemme lapsuudessa mahdollisesti kokeneet. (1994)

Hasun mukaan kuljetamme muistoissamme mukana menneitä kotejamme, kokemuksia niistä ja ne saattavat alitajuisesti vaikuttaa meidän valintoihimme tänäkin päivänä (Hasu, Karvisen 2014 mukaan).

Vaikka ajallinen järjetyk liittyykin ensisijaisesti kotiympäristön tuttuuteen, identiteetin aikaulottuvuus liittyy suoraan siihen, mistä tulemme ja kuinka olemme tulleet itseksemme. Fyysinen ympäristö toimii tässä mielessä tietynlaisena muistankkurina. (Dovey, 1985, 33-44.)

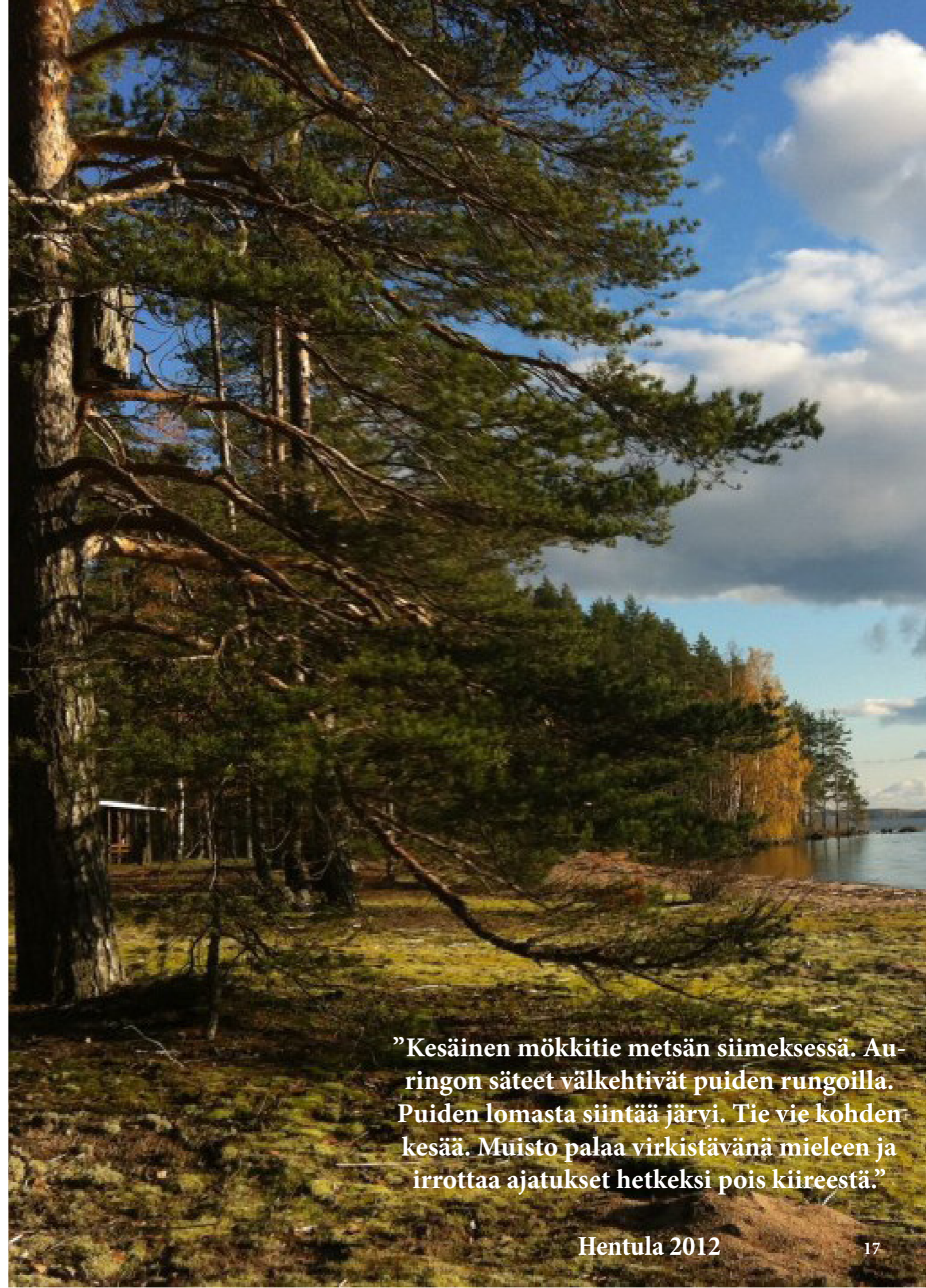
KUVIO 5: Kodin funktio identiteetin rakentumisessa a) koti identiteetin peilinä, b) koti yksityisenä/sosiaalisena tilana, c) koti identiteetin kehtona, d) koti identiteetin sosiaalisena viestijänä

Muistiankkureilla on vahva tunteita ja tuntemuksia aktivoiva vaikutus ja mikä tahansa aisti voi herättää muiston mieleen. Esimerkkinä viereisen sivun visuaalisen ärsyksen herättämästä mielikuvasta - mökkitien maisemassa linnut laulavat, tuuli havisuttaa puita, vesi solisee purossa. Elimistö alkaa reagoida jo 5-7 minuutissa. Stressitilanne laukeaa, sydämen syke alenee ja jännittyneisyys katoaa. Ei ole ihme, että luonto on paikka, jonne mieluiten hakeudutaan virkistymään. (Hentula, 2012.) Pallasmaa kertoo muistavansa elävästi isoisänsä maatalon jykevän, maalaamattoman puupöydän. Mielikuva pöydästä on voimakkaampi kuin muistikuva huoneesta sinänsä. (Pallasmaa,1994.)

Toisille tietoisuus edeltävien sukupolvien historiasta ja perinnöstä voi olla voimaa tuova asia, toisille ei välttämättä laisinkaan. Olennaista ei olekaan se, että haluaako korostaa sukupolvien perintöä tai historiaansa kokonaisuudessaan vaan se, onko siellä joitain tapahtumia, arvoja tai muistoja, joista haluaa muistuttaa tänä päivänä, jotka haluaa pitää osana tämän päivän identiteettiä ja tunnemaailmaa. Asukkaalla on oikeus valita, mihin haluaa samaistua ja täysin mielivaltaisesti valikoida perinnöstään ja historiastaan itselle positiiviset merkitykset, jotka muistuttavat siitä jättiläisestä, jonka hartioilla asukas seisoo tänä päivänä tai miltä pohjalta hän on ponnistanut tämänhetkiseen elämäntilanteeseensa.

2.3.2 Koti nykypäivän identiteetin peilinä

Sen lisäksi, että koti heijastaa asukkaansa elämänhistoriaa ja matkaa tähän päivään, sillä on aina kosketuspinta tämän päivän identiteettiin, joka on alati muuttuva päivästä toiseen. Identiteetin heijastuminen kotiin edellettyy, että kodis-

”Kesäinen mökkitie metsän siimeksessä. Aurion säteet välkehtivät puiden rungoilla. Puiden lomasta siintää järvi. Tie vie kohden kesää. Muisto palaa virkistävänä mieleen ja irrottaa ajatukset hetkeksi pois kiireestä.”

sa otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti asukkaiden *tavat aistia ja kokea tiloja* sekä asukkaiden yksilölliset *funktionaaliset tarpeet ja olla vuorovaikutuksessa tilan kanssa*. Lisäksi tulee huomioida kodin materiaalien, tilallisten ja funktionaalisten ominaisuuksien *merkitysten ja symboliikan maailma* - se, että kotona puolet asunnon neliöistä vievät keittiö ja ruokailutila, merkitsee sitä, että ystävien ja perheen kokoontuminen ja kohtaaminen ruoan ympärillä on asukkaalle tärkeää.

Yksilöllisen aistijärjestelmän huomioinen

Meillä on kaikilla yksilöllinen tapa aistia ympäristöä. Toiselle hyvää olo ja turvallisuuden tunteita luo tila, jossa soi tietynlainen musiikki ja on himmeä ja lämmin valaistus, toiselle taas puulattia ja raikas hengitysilma on kaiken a ja o. Yhdelle visuaalisesti rikas, runsas ja paljon yksityiskohtia sisältävä ympäristö tuntuu miellyttävältä, kun taas toinen ahdistuu visuaalisista ärsykkeistä ja kaipaa riisuttua ja askeettisempaa ympäristöä.

Visuaalisen maiseman ohella äänet vaikuttavat autonomisiin toimintoihin. Musiikki herkistää aisteja, herättää tunteita ja inspiroi mieltä. Luontokokemuksen elvyttävyyttä on tutkittu 1970-luvulta alkaen. Kesäisen hetken mieleen palauttaminen aikaansaa fysiologisen muutoksen lyhyessäkin ajassa (Hentula 2012). Yhtälailla tunteet ja inspiraatio voivat herätä tuoksuista, materiaalin tunnusta kuin maustakin.

Olennaista tilasuunnittelun kannalta on eri miellejärjestelmien huomioinen tilaa käyttävissä ihmisissä ja miettiä, kuin tilan tunnelmalla tai elementeillä voidaan ohjata kokemuksia haluttuun suuntaan tarkoituksenmukaisia mielteitä aktiivimalla. Sen lisäksi, että aistimus koetaan aistein, mieli antaa kokemukselle

myös omia kokemuksia värittäviä merkityksiään.

Koti yksilön tarpeisiin personoituna koneisto

Kodin tilallisuus mahdollistaa arjen rutiinit, joissa ihmisyyden todentuu; arjen rutiinit tuovat oman osansa jatkuvuuteen sekä ennustettavuuteen (emt.), jotka on tunnistettu keskeisiksi hyvinvointia edistäviksi tekijöiksi (Antonovsky 1996, Hasu 2012 mukaan).

Koti on kokoelma rituaaleja, elämänrytmiä ja arkirutiineja. Kotia ei voi luoda yhdellä kertaa; siinä on aikaulottuvuus, eli se on jatkumo, joka syntyy perheen ja yksilön mukautumisesta maailmaan. (Pallasmaa, 1994).

Kun tietyt kokemukset ja käyttäytyminen vakiintuvat ajan myötä, niin vakiintuvat myös niiden ympärillä olevat toimintaa tukevat tilalliset järjestelyt ja ympäristön tarjoamat ”lavasteet”, jotka tukevat ja luovat nämä kokemukset. Nämä toistuvat käyttäytymismallit (ruokailu, opiskelu, nukkuminen, keskustelu, tv:n katselu jne.) tulisi luonnollisesti ottaa huomioon suunnittelussa (Dovey 1985). Nämä arjen rutiinit muodostavat syklisen itseään toistavan järjestyksen, joka synnyttää kodin tarjoaman turvallista ja kontrolloitavaa yksilöllistä mukavuutta, vaivattomuutta ja ennakoitavuutta arkeen.

Koti voidaankin nähdä juuri tietylle ryhmälle tai yksilölle sopivana personoituna koneistona tai täydellisesti istuvana hansikkaana, joka on muotoiltu niin, että siinä mahdollistuu asukkaidensa yksilölliset ja yksilökohtaiset tarpeet ja tekemisen sekä olemisen tavat. Identeettiä peilaava koti tarjoaa asukkaalleen hänen kodissaan kaipaamaat vuorovaikutuksen pinnat tilan kanssa. Tämä koneisto ei ole tehty keskivertoihmiselle vaan uniikille asukkaalleen, on hänen itsensä nä-

köinen. Sen lisäksi, että oman tuntuinen ja näköinen tunnelma syntyy myös suoraan aistikokemusten ja kodin symboliikkaan ja merkityksiin liittyvistä tunteista, kotisuhde tilaan syntyy vahvasti sen tajoamien toimintamahdollisuuksien kautta.

Toki odotukset kodilta eroavat paljon ihmisten ja elämäntilanteiden välillä. Toisille koti on yhä enemmän ankkuripaikka maailman melskeessä, kun taas joillekin koti merkitsee lähinnä nukkumatilaa, kun eletty elämä on yhä enemmän jossain muualla. Ja suuri joukko löytää itsensä jostain siltä väliltä. (Karvinen, 2014)

Asunnosta tuunataan koti, se muokataan itselle mieleiseksi, kun siihen muutetaan. Kodin pitää tuntua omalta paikalta, ja siltä halutaan toimivuutta ja käytännöllisyyttä. Tämä liittyy kodin toimintokeskeisyyteen: välttämättömien perustarpeiden tyydytys – se mitä varten koti on – täytyy pystyä suorittamaan vaivattomasti. (Raijas 2014, 118-131). Kodin suunnittelussa tuleekin ottaa huomioon kodin muunneltavuus identiteetin ja elämäntilanteiden kehittymisen mukana.

Asunnon funktionaalisiin ratkaisuihin liittyy tiivistä aiemmin mainittu yksityisyyden ulottuvuus niin muiden asukkaiden kuin ulkomaailman suhteen. Asumisen ahtauden tunne ei Hasun mukaan ole kiinni välttämättä kodin koosta vaan siitä, kuinka me koemme yksityisyyden. ”Pelkästään liian suora näkymä omaan asuntoon naapurin ulko-ovelta voi tuntua omaa reviiiriä loukkaavalta. Tilanne voi johtaa jopa siihen, että naapurille ei haluta puhua, jotta omasta elämästä ei paljastuisi liikaa yksityiskohtia. Tällaisissa tilanteissa pyrimme rajaamaan omaa tilaamme monin tavoin. Puhumattomuuden lisäksi voidaan rakentaa aitoja tai pystyttää läpikulku kielletty –kylttejä”. (Hasu, Karvinen 2014 mukaan). On suotavaa, että yksityisyyden tarpeet olisi mahdollista täyttää kotioiloissa muuten kuin puhumattomuuteen vetäytymällä, jotta kodin tärkeä sosiaalinen ulottuvuus py-

syisi positiivissävytteisenä.

Kodin symboliikka/merkitykset

Pallasmaa on pohtinut kodin mentaalaisia ja symbolisia elementtejä, joista ensimmäiset perusosa liittyvät syvällä tietoisuuden tuolla puolen oleviin biokulttuurisella tasolla sijaitseviin perusosiin. Näitä ovat esim. sisäänkäynti ja sydän. Toiset osat ovat yhteydessä asujan persoonalliseen elämään ja identiteettiin, kuten perheeltä perityt esineet ja muistokirjoitukset. Kolmannet, sosiaaliset symboliset elementit liittyvät siihen, millaisia mielikuvia ja viestejä halutaan viestiä ulkopuolisille, jotka jätettiin tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. (Pallasmaa, 1995, 131-147.)

Lähes kaikkiin kodin elementteihin voidaan nähdä liittyvän symboliikkaa tai merkityksiä. Pallasmaan kuvailun mukaan on toki tunnistettavissa itsestäänselviä symbolisia esineitä. Tämän lisäksi esimerkiksi kalusteen kohdalla sillä, että kaluste on suomalainen, käsityönä valmistettu, ystävän suunnittelemana, lahjaksi saatu, muodoltaan ilahduttava tai kirpputorilta hankittu voi olla asukkaalle tärkeitä merkityksiä, jotka tekevät siitä identiteettiä erityisellä tavalla ilmentävän. Mihin tahansa sisustukselliseen valintaan voi liittyä asukkaan arvomaailma kuvastavia merkityksiä, vaikkei se ulkopuolisille olisikaan ilmeistä. Asukkaan arvostuksista viestii myös esimerkiksi se, mihin asunnossa käytetään neliöitä tai mistä niitä pihistetään. Mihin satsataan taloudellisesti ja mikä ei ole sen arvoista? Mitä pidetään asunnossa esillä, mitä piilotetaan? Jotta sisustus kokonaisuutena ilmentää asukastaan mahdollisimman vahvasti, kannattaa valintoihinkin liittää mahdollisimman paljon näitä merkityksiä.

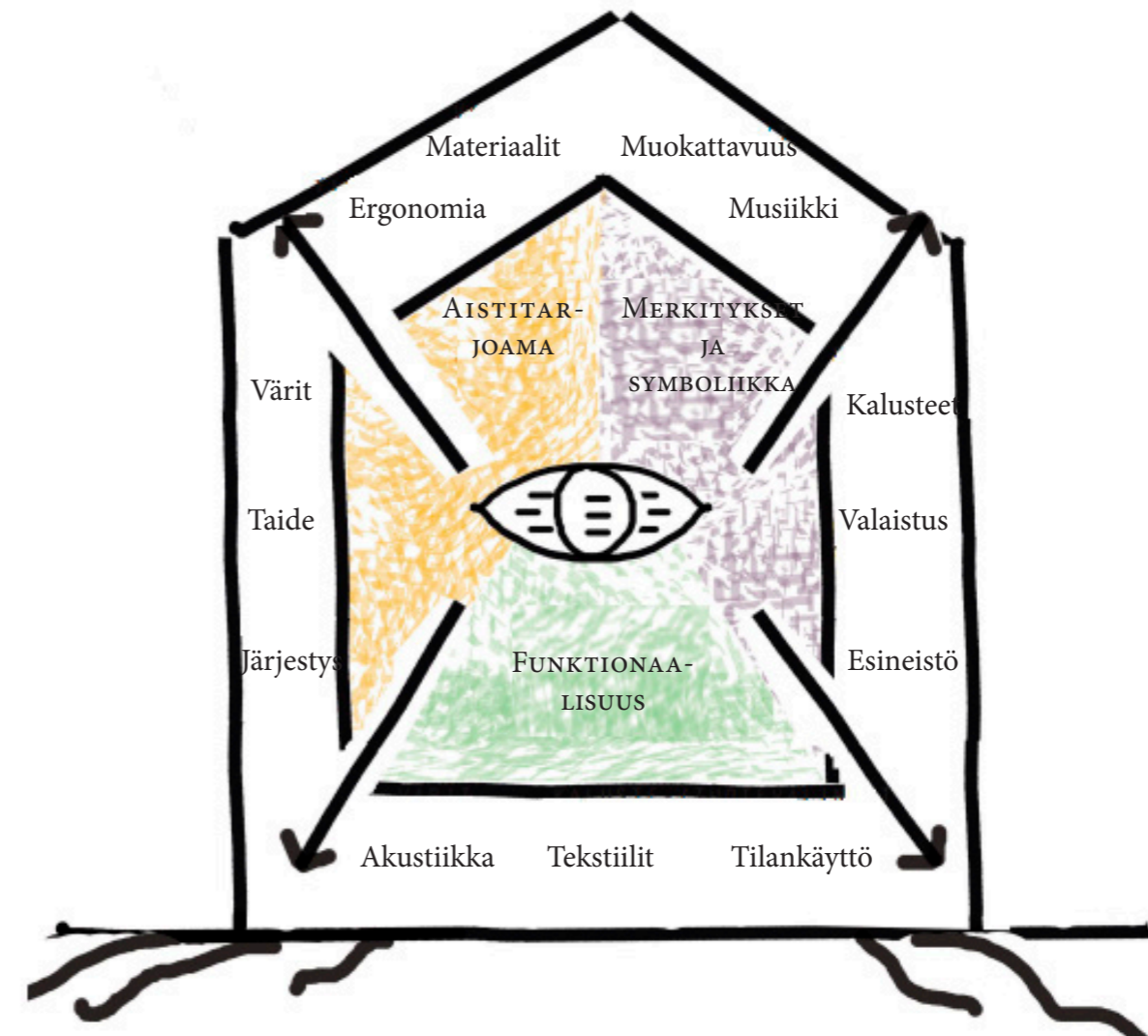

Biolkulttuurillisista symboleista esimerkkinä tulisijan tai liedin tärkeys kodin tunnun luomisessa on itsestään selvä. Tuli on aina liittynyt kotiin. Tulisijan symbolinen mahti perustuu sen kykyyn yhdistää muinaiset mielikuvat tulesta elämän ylläpitäjänä, mukavuuden tunteet sekä yhteenkuuluvuuden ja yhteiskunnallisen aseman symbolit. Nykyaikaisessa kodissa televisio on omaksunut tulisijan funktion - sosiaalisen kokoontumisen ja yksilöllisen keskittymisen. Laadullinen ero on kuitenkin ratkaiseva. Samalla kun liekit synnyttävät mietiskelevää unelmointia, ne vahvistavat todellisuuden tunnettamme. Televisio vieraannuttaa meidät syy-seuraussuhteista ja vie meidät animaailmaan, joka heikentää todellisuuden tunnettamme, itsetuntemustamme ja yhdessäolon eettistä perustaa. Vähemmän itsestään selvä mutta äärimmäisen poeettinen ja olennainen kodin kokemuksen välittäjä on ikkuna, erityisesti silloin, kun katsotaan kodin ikkunasta ulos pihalle tai puutarhaan. Kodin tunne on erityisen voimakas silloin, kun sen suojasta katsellaan ulos. (Pallasmaa, 1994.)

Kuvioon 6 on kiteytetty ajatus siitä, kuinka identiteetin osa-alue tai ominaisuus voidaan muuntaa tilan ominaisuuksiksi; tämä tapahtuu pohtimalla miten tietty identiteetin ominaisuus ilmenee 1) kodin funktionaalisissa ominaisuuksissa (koti personoituna koneistona), 2) kodin aistitarjoamassa sekä 3) sen symboliikassa ja merkityksissä.

2.3.3 Koti visuaalisena aarrekarttana

Samanaikaisesti kun koti ilmentää sitä, mistä olemme tulleet ja mihin olemme menossa, se paljastaa myös aina jotakin tulevaisuudesta; muutoksesta ja dynaamisuudesta stabiilin identiteetin sijasta (Dovey 1985, 33-44).

KUVIO 6: Aistitarjoama, merkitykset ja symboliikka sekä funktionaalisuus suodattimina identiteetin ja tilan ominaisuuksien välissä.

Perusperiaate, joka linkittää paikat ja tapahtumat (voidaan siis tässä ajatella kodin ja yksilön toiminnan) on yksinkertainen: hyvä ympäristö nostaa hyviä muistoja mieleen, mikä inspiroi hyvään mieleen/tunteisiin, mikä puolestaan johtaa positiivisen toimintaan. (Callagher 1993,132). Koska meidän on mahdollista määritellä ne tunteet, joita kodin halutaan ympäristönä tuovan pintaan ja tuoda sinne näitä tunteita herättäviä elementtejä, pystymme vaikuttamaan kodinsuunnittelulla suoraan ihmisen käyttäytymiseen eli tapaan elää ja saavuttaa tavoitteitaan.

Tavoitteiden visualisointi ja mielikuvaharjoitukset ovat hyvin tunnettu ja laajalti käytössä oleva menetelmä omien haaveiden ja tavoitteiden saavuttamiseen elämässä. Menetelmää käyttävät menestyksekkäästi niin huippu-urheilijat, business-maailman uraohjukset kuin perheenäidit. Visualisoinnin taustalla on ajatus siitä, että tavoitteiden konkretisointi visuaaliseen muotoon ohjaa jokapäiväistä mielen toimintaa - alitajuntaa, havainnointia ja muita mielentoimintoja, joiden aktivoituminen johtaa meidät huomaamaan suuremmalla todennäköisyydellä tavoitteisiin johtavat mahdollisuudet, joita elämä tarjoaa. Mitä selkeämpänä ja vahvempana tavoite on mielessä, sitä tehokkaammin se ohjaa toimintaamme. Mielikuvien muuntaminen konkreettiseksi visuaaliseksi elementiksi päivittäiseen ympäristöömme, toimii niistä tehokkaana muistuksena. Tämä ajatus on esim. aarrekarttojen (kuvakollaasien lumina haaveista ja sen asettaminen arkiympäristössä näkyvälle paikalle) luomisessa omista haaveista. Vaikkei visuaalista muistutusta tietoisesti katsoisikaan päivittäin, alitajunta saa tiedostamattamme sille altistuessaan joka kerta muistutuksen haaveestamme ja suunnasta, johon haluamme elämässämme.

Visuaalisen aarrekartan ajatus voidaan siirtää kotiympäristöön ja nähdä koti

kokonaisuutena yhtenä tulevaisuuden haaveiden visuaalisena konkretisoitumisena, jolle altistumme päivittäin. Yksinkertaisimmillaan aarrekartta-näkökulman huomiointi näkyy siinä, että taulua valitessa ei kiinnitetä huomiota ainoastaan siihen, että on taulu esteettisesti asukasta miellyttävä vaan että se herättää hänessä sen lisäksi elämään toivottuja tunteita, ajatuksia ja näkymiä tulevaisuuteen. Aarrekartan idean mukaista olisi myös esim. kirjoittamiseen tarkoitettun inspiroivan kotityöpisteen rakentaminen kotiin jo tänään, vaikka kirjailijan ammatti olisi konkreettisesti vasta unelman asteella eikä tässä elämäntilanteessa vielä mahdollista.

- ELÄMÄN KOKEMUS
 - MONIMAT
 - INSTANSA
 - KODIT
 - KÄYTTÖ

LÄHIN
 MÄÄRÄITELMÄ
 TAVAT

TAVAT /
 MISTÄ

VALINNAT

MIKÄ TEEKE MISTÄ
 MISTÄ?

MISTOT / MISTO

TAVOITTEEN
 MISTONEN

MISTONEN

MISTONEN

MISTONEN

MISTONEN
 MISTONEN

- toiminnallisuus
- tilapläytö
- symboliikka
- esteettinen

KUKA / MITÄ /
 MISTONEN
 MISTONEN?

MIKSI MISTONEN TAVAT
 MISTONEN / MISTONEN

TAVOITTEET

MISTONEN
 MISTONEN

MISTONEN

MISTONEN /
 MISTONEN

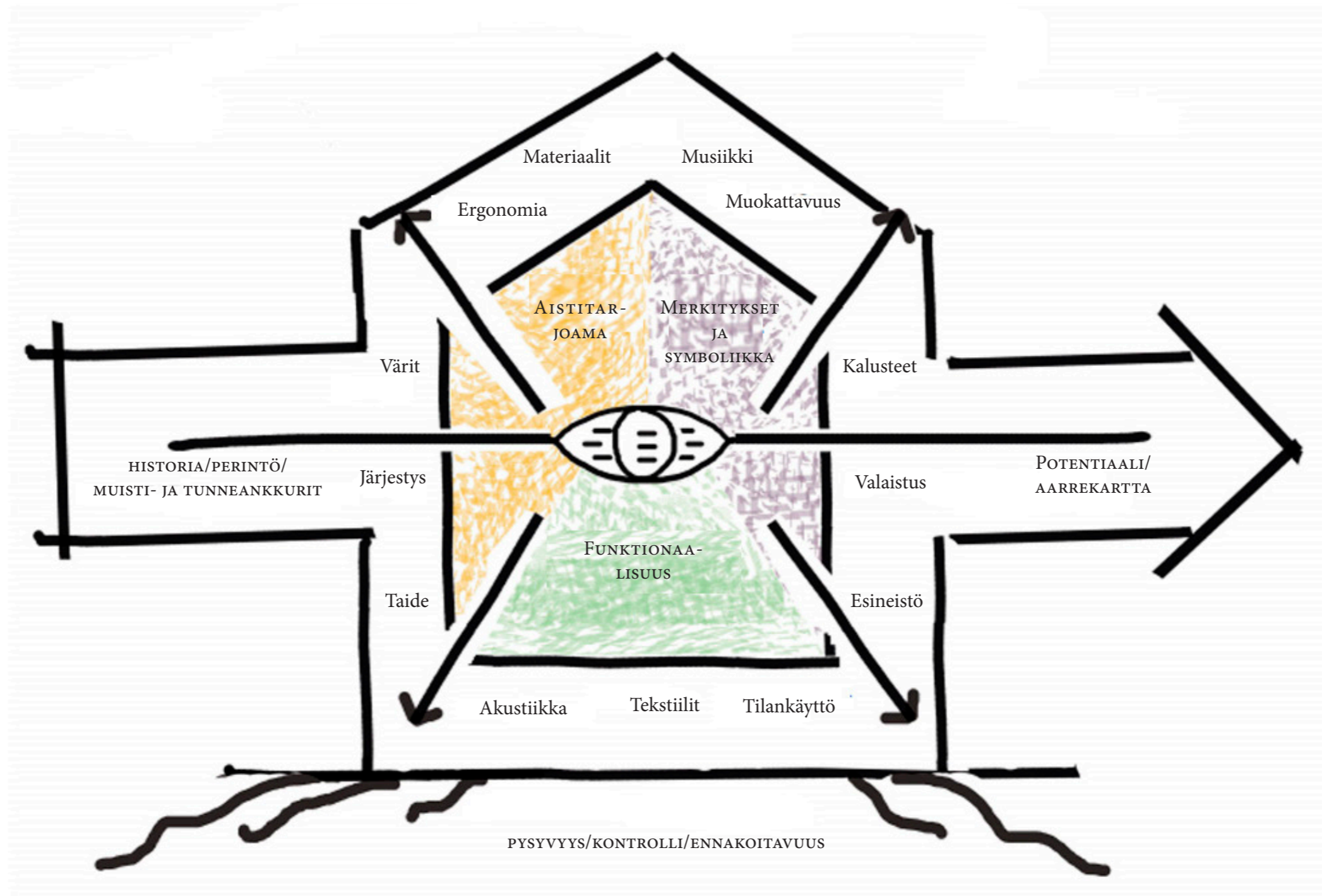
MISTONEN / MISTONEN

MISTONEN /
 MISTONEN

MISTONEN / MISTONEN

MISTONEN

MISTONEN / MISTONEN
 MISTONEN / MISTONEN
 MISTONEN →
 MISTONEN
 → MISTONEN

KUVIO 6: Identiteettiä tukevan kodin suunnittelun elementit

3

KAKSION MUUTOS IDEN-
TITEETTIÄ TUKEVAKSI
YKSIÖKSI

Tapaustutkimuskohteen suunnittelun lähtökohtana ei ollut tietoisesti toteutettu identiteettiä tukevan kodin suunnitteluprosessi, mutta lopputuloksena syntyi asukkaan kokemuksen mukaan tämän identiteettiä tukeva koti. Kohde esitellään nyt ja sitä arvioidaan siitä näkökulmasta, että **kuinka tämä esimerkki identiteettiä tukevasta kodista vahvistaa kirjallisuudessa esitetyn viitekehyksen käsitystä identiteetin ja kodin sisustuksellisten elementtien yhteyksistä**. Sunnittelutyö asuntoon tehtiin syksyllä 2012, ja kohteen tilamuutos valmistui keväällä 2013.

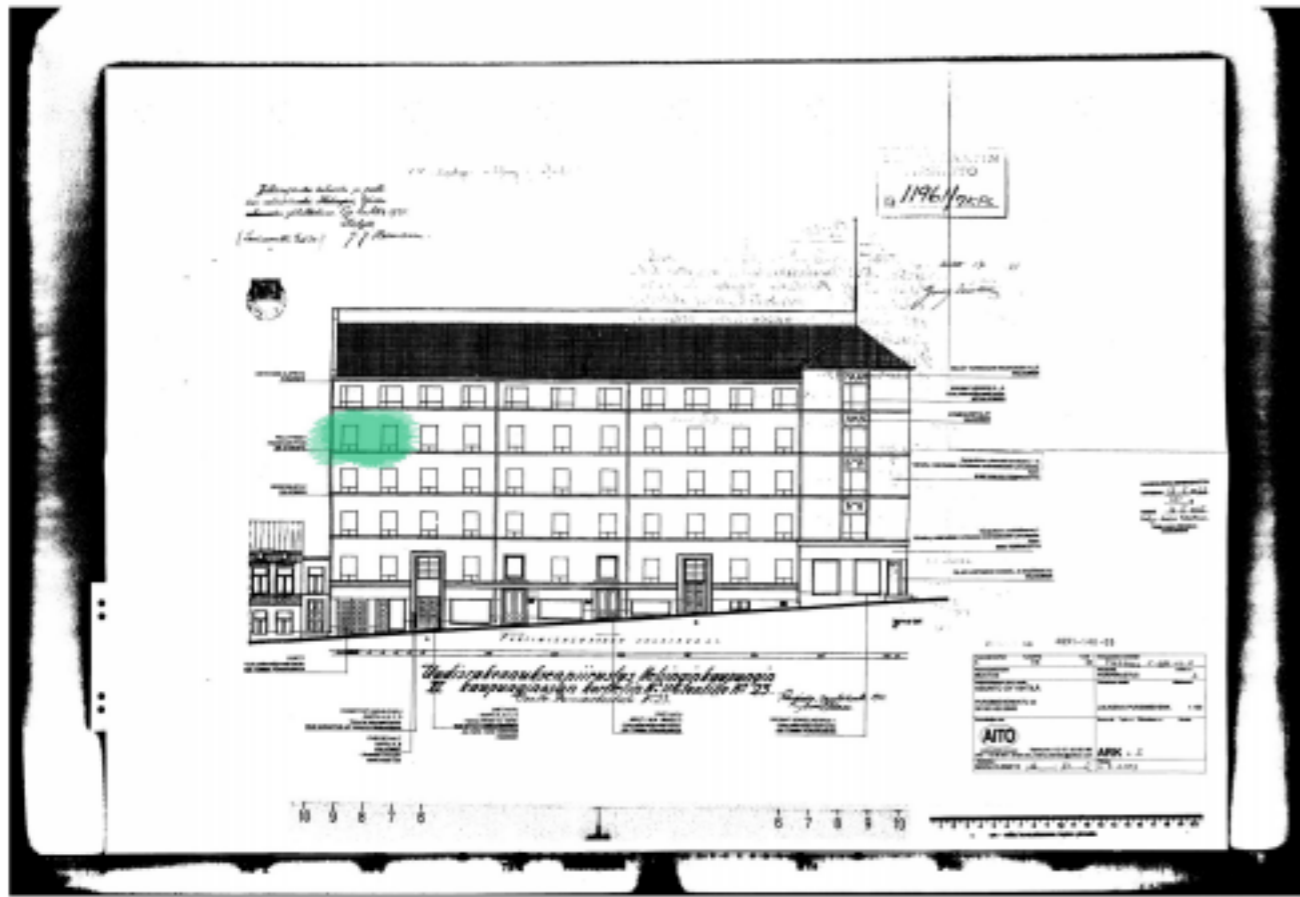
3.1 Asunnon ja asukkaan elinkaari

Esimerkitapauksena toimiva muutoskohde sijaitsee Helsingin Punavuorella vuonna 1931 valmistuneessa Asunto Oy Vihtilässä. Asunto sijaitsee neljännessä kerroksessa, ja kahden symmetrisen ikkunan näkymä antaa Pöytäkatulle. Asunnon pinta-ala 46 m².

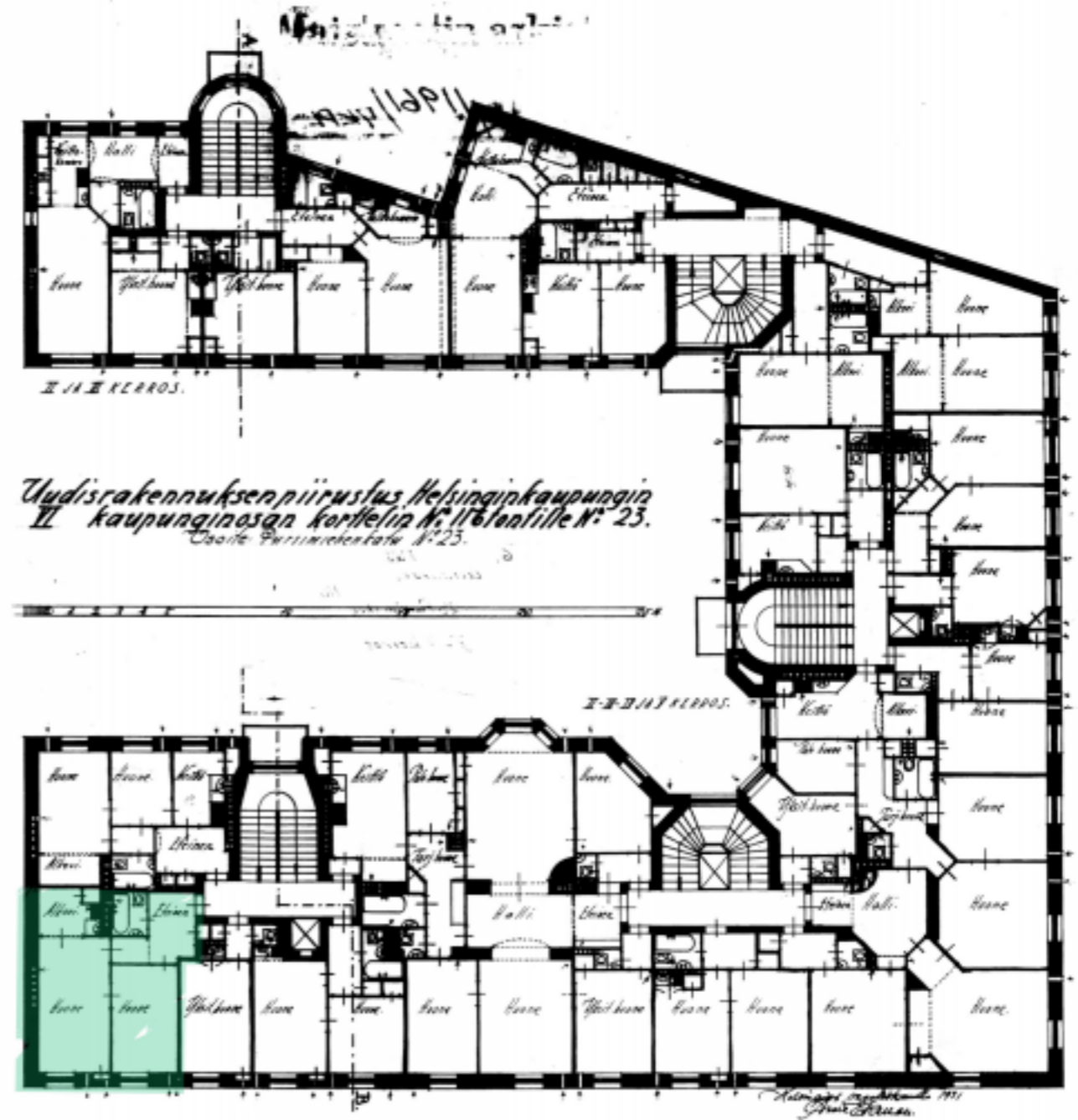
Asukas on ollut vuokralaisena asunnossa vuodesta 2000, eli 14 vuotta. Asunnon omistaa ja vuokraamantähtä toimii asukkaan sukulainen. Alunperin asukas muutti taloon ja asuntoon vuonna 2000 20-vuotiaana silloisen kumppaninsa kanssa, jolloin asunnossa tehtiin pintaremontti - seinät, katot ja ovet maalattiin sekä lattiat hiottiin ja lakattiin. Seuraavan 5 vuoden aikana asunnossa uusittiin keittiön ovet, tasot ja välitilan laatoitus. Myös kylpyhuoneen lattialaatoitus uusittiin. Muutoin asunto pysyi kyseisinä vuosina sisään muuttohetkeä vastaavassa tilassa.

Vuosina 2007-2010 asunnon säilytysratkaisuja järjeistettiin niin, että makuuhuoneen kaapistot purettiin ja eteisen ja keittiön välissä oleva käytävätila muutettiin vaatehuoneeksi. Sen läpi pystyi edelleen kulkemaan, mutta toiselle seinälle asennettiin koko matkalta lattiasta kattoon vaatesäilytysjärjestelmää. Asuntoon muutti koira vuonna 2008.

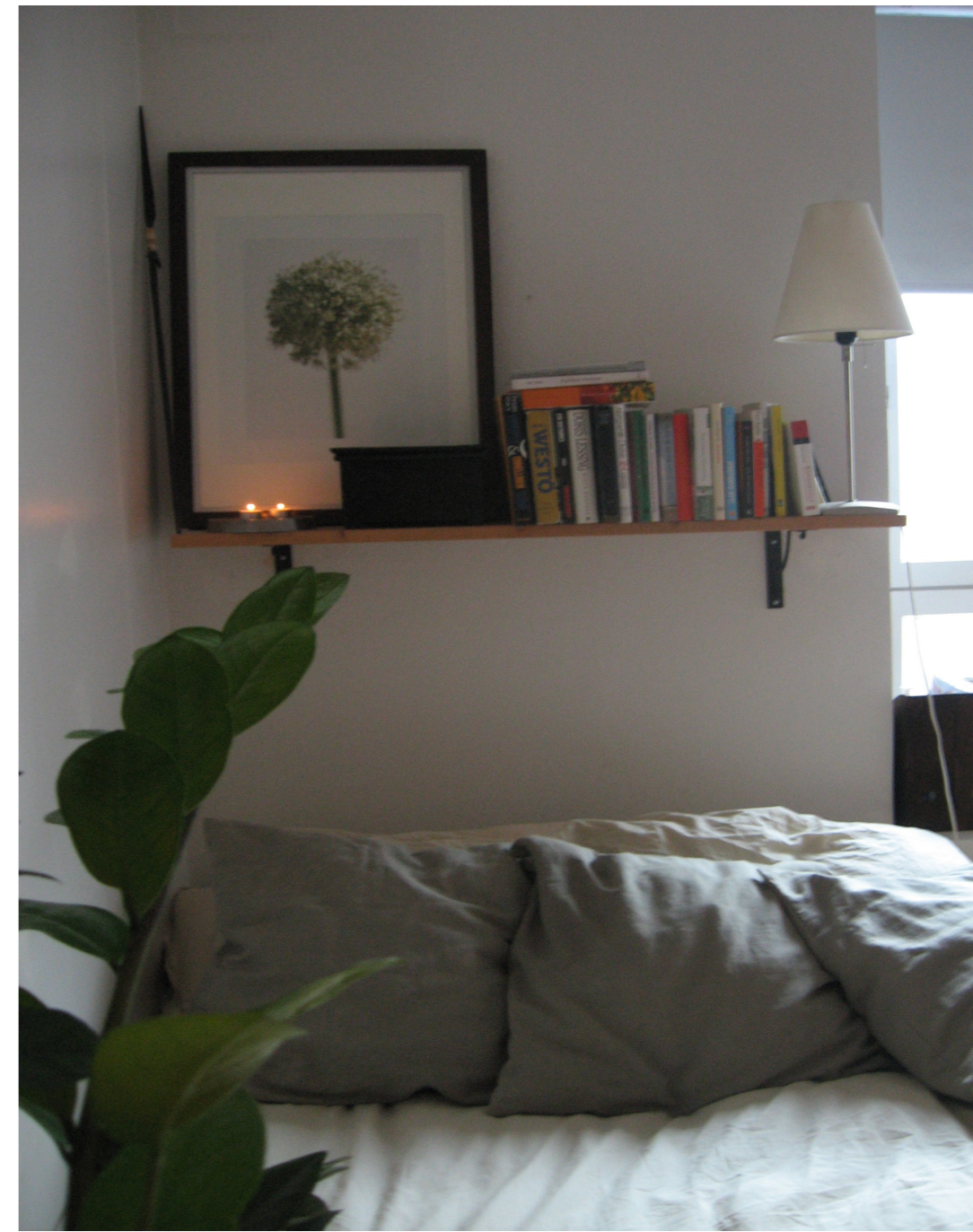

KUVA 8: Asunto Oy Vihtilä, julkisivukuva

KUVA 9: Asunto Oy Vihtilä, 4. kerros pohjapiirustus

KUVA 10:Kuvia kodista 2001-2007

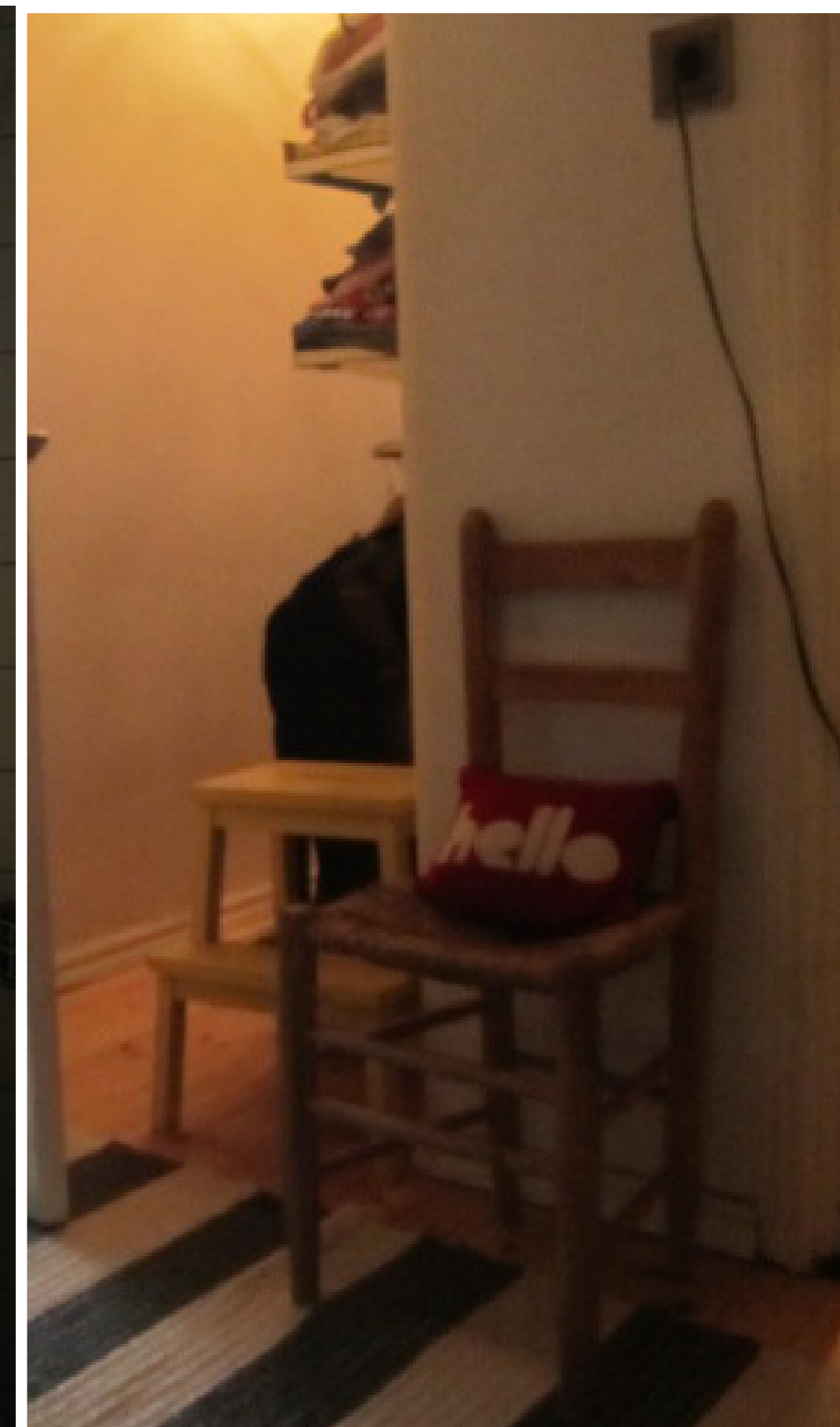

KUVA 10:Kuvia kodista 2001-2007

”Vuosina 2001-2007 haalin kaikkea vanhaa talonpoikastavaraa molempien isovanhempien jäämistöistä ja ullakoiden tavarakätköistä. Minulla oli tarvetta tuoda ympärille muistutuksia juuristani ja maaseudun aitoudesta.”

Asukas

KUVA 11:Kuvia kodista 2008-2012

KUVA 11:Kuvia kodista 2008-2012

”Vuosina 2008-2012 halusin modernisoida kotia, tehdä siitä kevyemmän, iloisemman ja graafisemman. Halusin ilmentää sisustuksella myös omaa kiinnostusta uuteen alaan ja toiveeseen sisustussuunnittelijan ammatista”

Asukas

3.2 Tilamuutoksen lähtökohdat ja tavoitteet

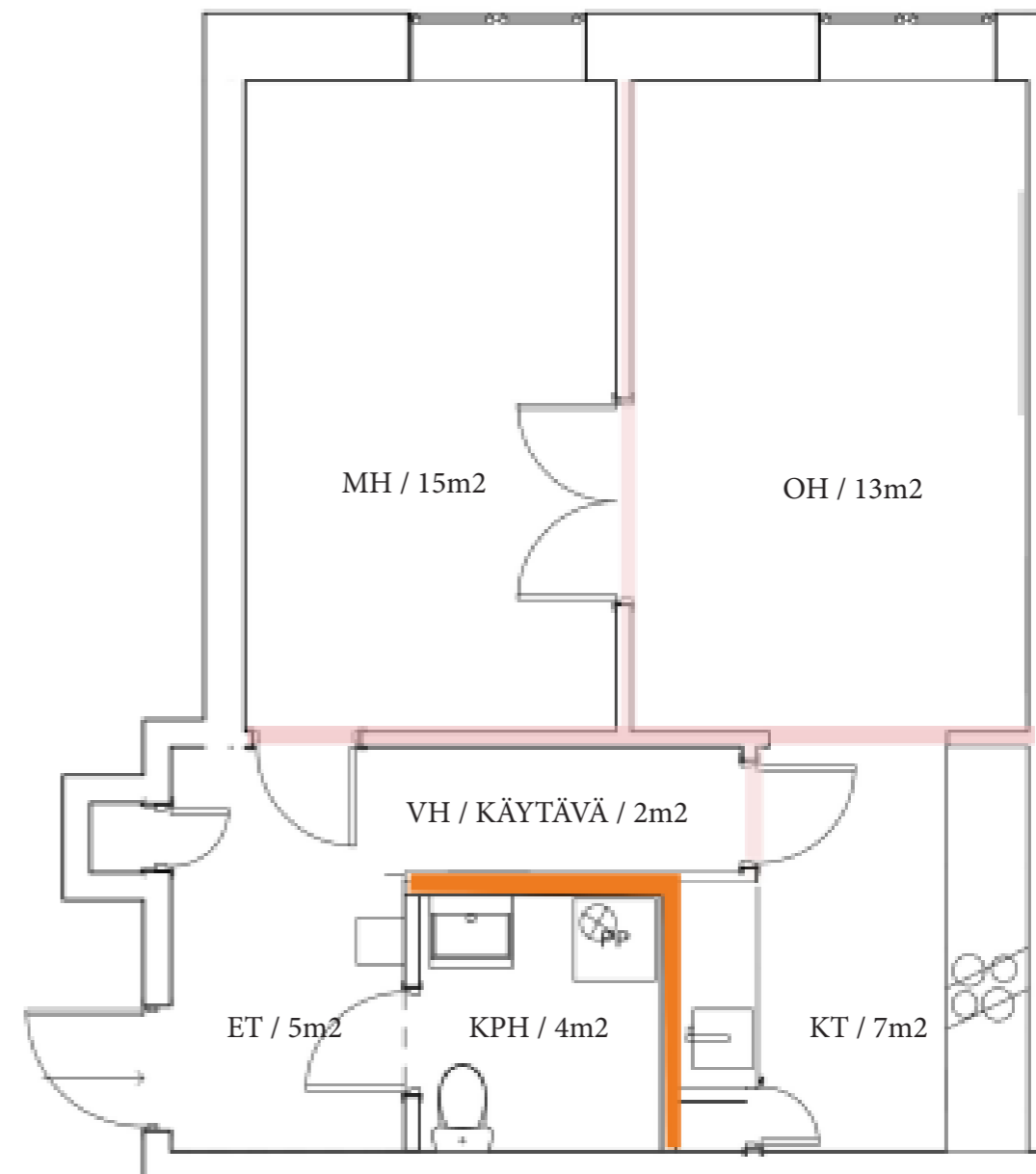
Asukkaalla oli käynyt usein vuosien varrella mielessä haave asunnon muuttamiseksi avarammaksi yksiöksi, ja hän koki, ettei asunnon uudistusmispotentiaali oli kulutettu loppuun. Tilamuutoksen ryhdyttiin vihdoinkin talvella 2012, kun talonyhtiössä käynnistyi putkisaneeraus ja asunnosta tuli olla evakossa 3 kk joka tapauksessa. Tilamuutoksen lähtökohdat olivat seuraavat:

- tilanjako tuntui tilojen käytön kannalta epäkäytännölliseltä: makuuhuone vei yhtä paljon neliöitä kuin oleskelutilat, mutta makuuhuoneessa ei tehty muuta kuin nukuttu

-asunto kaipasi kiinteistön kuntoa ylläpitävää remonttia, joka oli järkevää toteuttaa alkavan putkisaneerauksen yhteydessä, jossa kylpyhuone uusittaisiin kokonaan. Tilamuutoksen tavoitteiksi määriteltiin

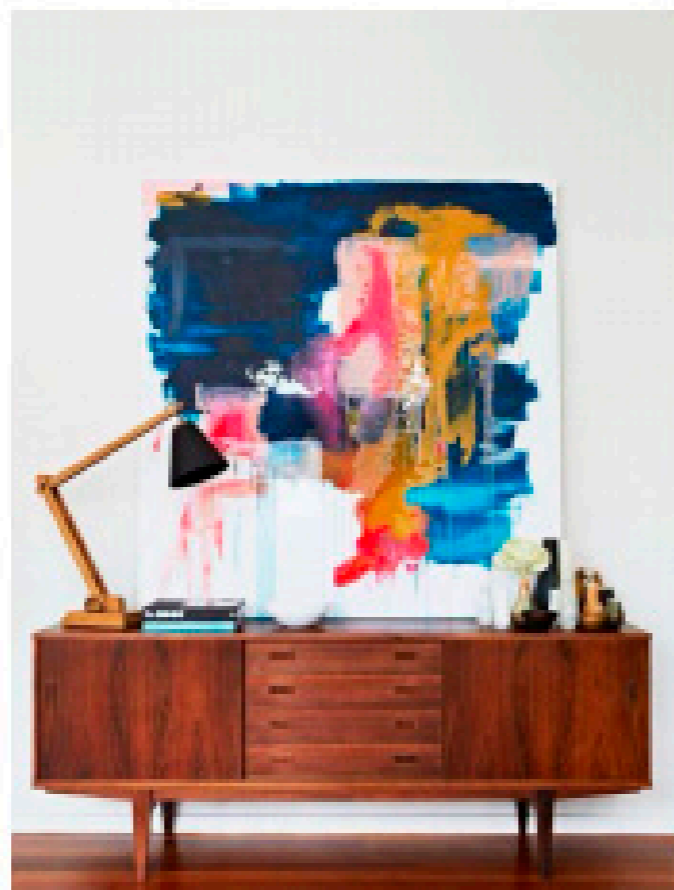
- avaruutta ja selkeyttä kotiin, tavaroille omat paikkansa
- raikastusta pintoihin ja kalusteisiin
- tilaohjelman vastaaminen entistä paremmin asukkaan tarpeisiin
- asukkaan persoonallisuutta ilmentävä kerroksellinen koti
- visuaalinen ilme: raikas, lämmin, vaalea, iloinen (ks. kuvakollaasi seuraavalla sivulla)

Remontin budjetti oli opiskelijabudjetti, ”mahdollisimman edullisesti, mutta kestävästi ja esteettisesti”. Suunnitelmien tekemiseen oli muutama viikko aikaa, olemassa olevat putket määrittivät mahdollisuudet/rajaehdot keittiön siirtämiselle. Lattioita ei lähdetäisi avaamaan keittiön siirtämisen takia ja tulevan vesipisteen tulisi sijaita niin, että kustannukset pysyisivät alhaisina.

Pohjapiirustus, 1:50

- Kaadettavat seinät
- Keittiön vesipisteen mahdollinen sijainti budjetin puitteissa

KUVA 12 (vas. ylh.)
KUVA 13: (vas.alh.,reunassa)
KUVA 14: (keskellä alhaalla)
KUVA 15:(oikealla)

3.3 Suunnitelman sisältö

Irtokalusteet ja valaisimet

PERITTY	K1	Sohvapöytä, 60-luku, teak, L0200xS450xK350
	K2	Nojatuolit, Aalto,Safari-tuoli, baige kanvas, L650xS650
	K3	Jakkara, Iskun 50-luvun tuotantoa, samettiverhoilu, Halk.400xK430
	K4	Vitriinikaappi, Intrumenttikaappi, luonnonvalkoinen, L700xS400xK1800
	K5	Penkki, lakattua mäntyä, L1900xS410xK430
	K6	Peilipöytä, 60-luku, pähkinäpuu, L1000xS450xK710/1200
	K7	Yöpöytä, Intrumenttikärri, maalattumetalliputki/lasi, L600xS450xK900
KIERRÄ- TETTY	K8	Rahi, Ikean rahi, vaaleanpunainen uusi iroitettava huppu, L900xS700xK430
	K9	Sänky, L2000xS1200xK450
	K10	Eteisen apupöytä, 50-luku, teak, L350xS350xK220
	K11	Tuoli, 60-luku, oranssi akryyli; L400xS400xK700
OMA VANHA	K12	Ruokatuoli, Ikea, akryyli/kromi putkijalka, L500xS500xK720
	K13	Nojatuoli, Ikea, mintunvihreä uusi iroitettava huppu, L600xS700xK700
	K14	Apupöytä, mustaksi maalattu pelti, Halk. 300xK400
UUSI	K15	Vuodesohva, Ikea, taivaansininen irtohuppu, L2100xS1000xK700
	K16	Säilytyskalustejärjestelmä, Ikea, valkoinen, L600xS350xK600
	K17	Ruokapöytä, koivuvaneri + Ikea pukkijalat, musta metalli, L2200xS850xK710
PERITTY	P1	Pöytävalaisin, valkoinen taivutettu putkimetalli, L250xS250xK280
KIERRÄ- TETTY	P2	Lattiavalaisin, messinki/koivu / keltainen kangasvarjostin, K1400
OMA VANHA	P3	Riippuvalaisin, Ikea, ruiskumaalattu valkoinen metalli; Halk.120xK220
	P4	Seinävalaisin, Ikea, valkoinen lasikupu
	P5	Pöytävalaisin, Muuto Wood, mänty, L400xK400
UUSI	P6	Plafondi, Belid, valkoinen pellava, Halk. 600xK110
	P7	Kattokisko (4 m) ja LED-kohdevalo (4 kpl), valkoinen
	P8	Loisteputki, Massive, K3000
	P9	Pöytävalaisin, keltainen akryylimassa + valk. varjostin, K600
	P10	Seinävalaisin, Ikea, valkoinen metallikupu, klipsikiinnitys
	P11	Kattovalaisin, posliinikanta/lasikupu (putkisaaneeraksen mukainen)

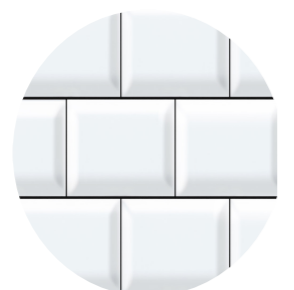
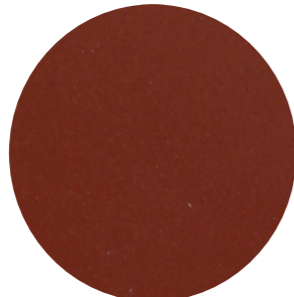
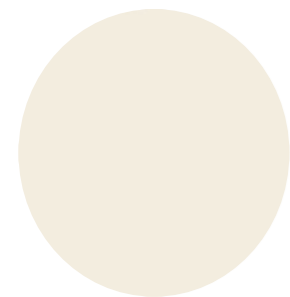

Kalustettu ja väritetty pohjapiirustus, 1:50

Värit ja materiaalit

Tunnelmakuvia kalusteista

Pintamateriaalit
Lattiamaaali, kiiltävä / Kph lattialaatta
Seinämaaali, puolihimmeä / Kph seinälaatt-

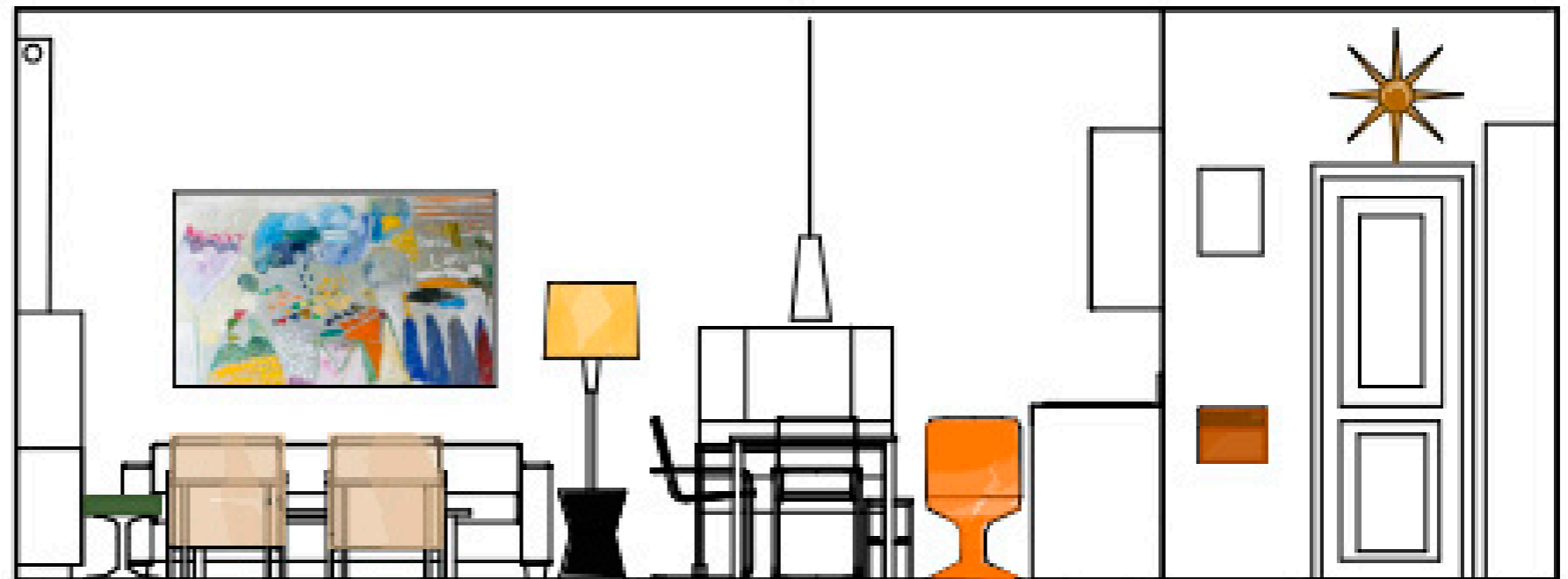
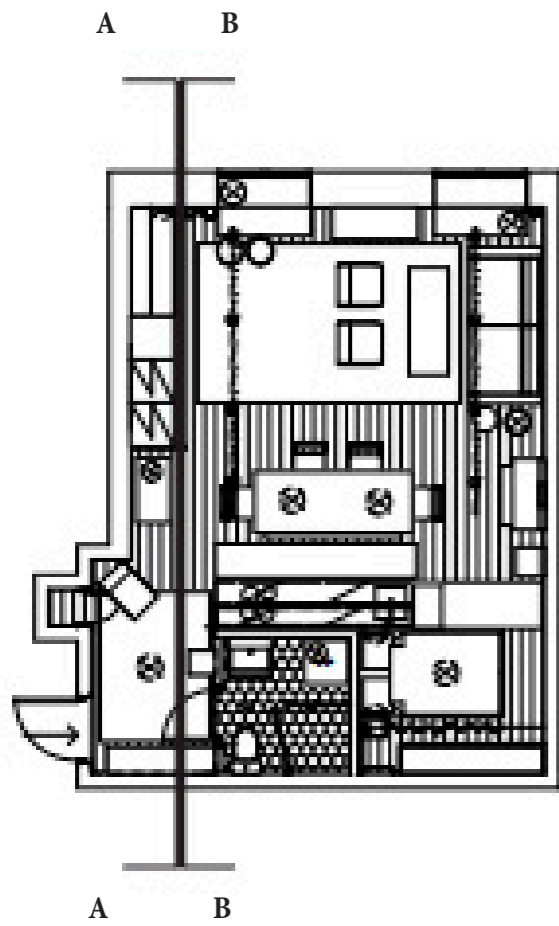
Matot
Eteinen / Makuutila
Keittiö

Verhot
Makuutila
Olohuone

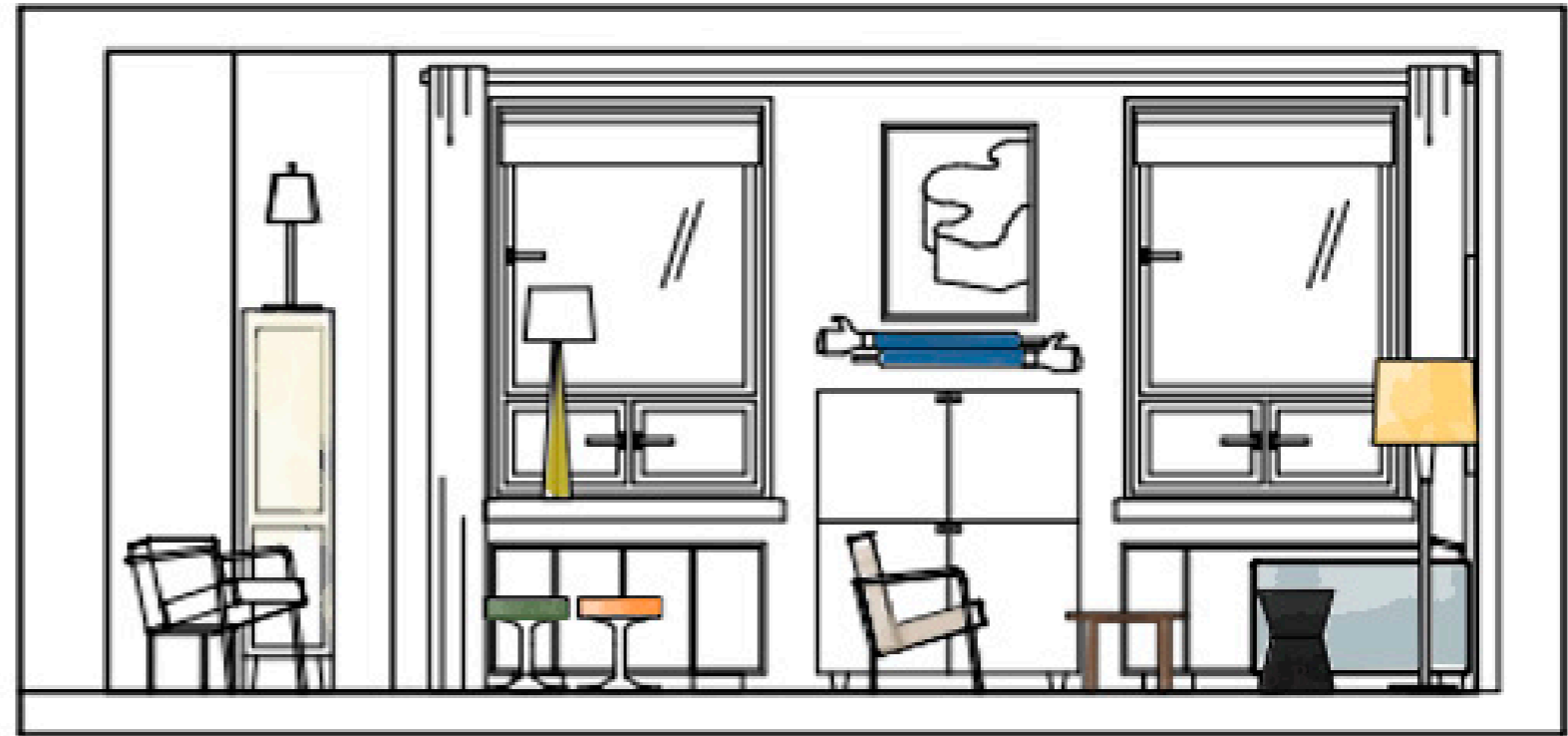
A-A

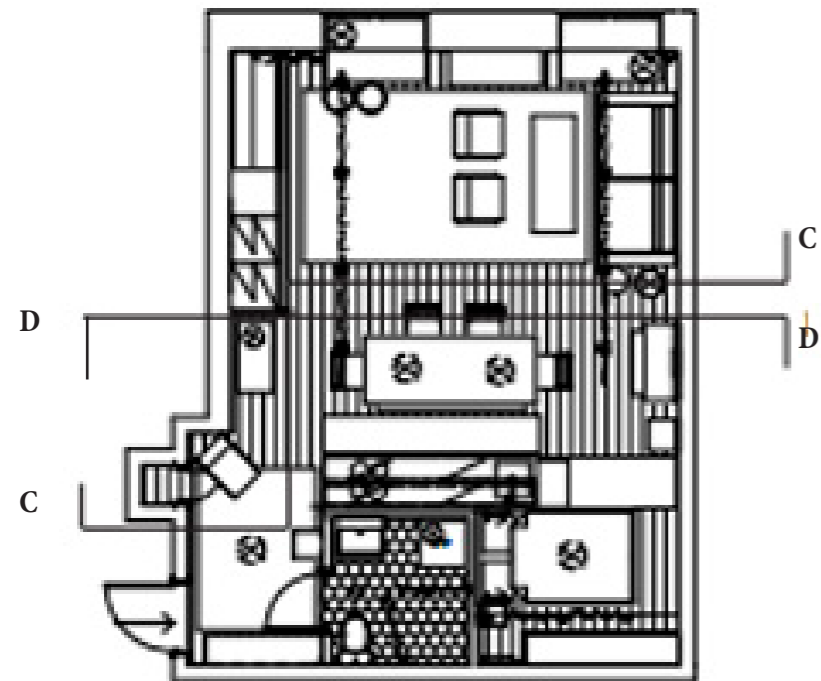
Ei mittakaavassa

B-B

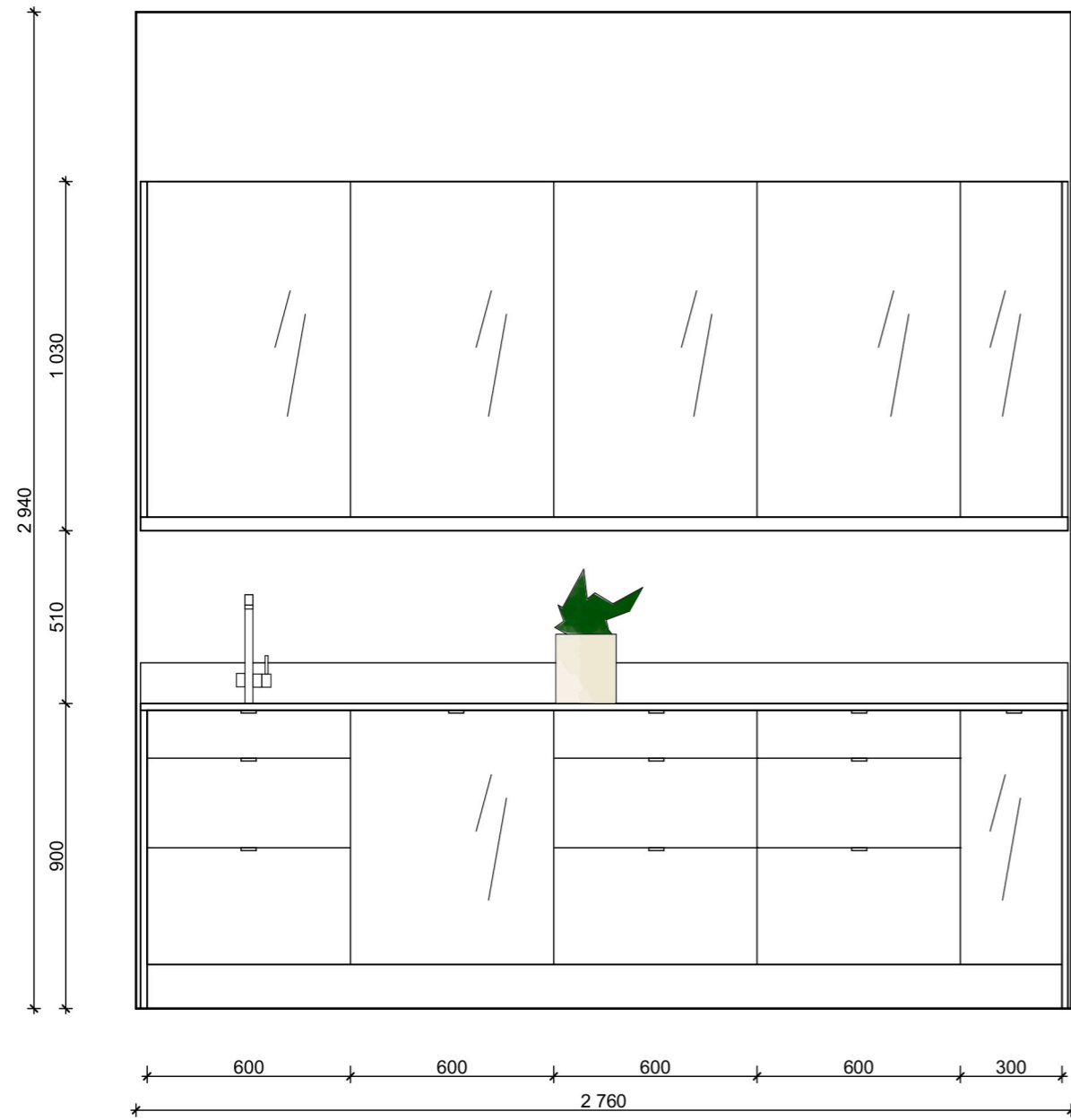
C-C

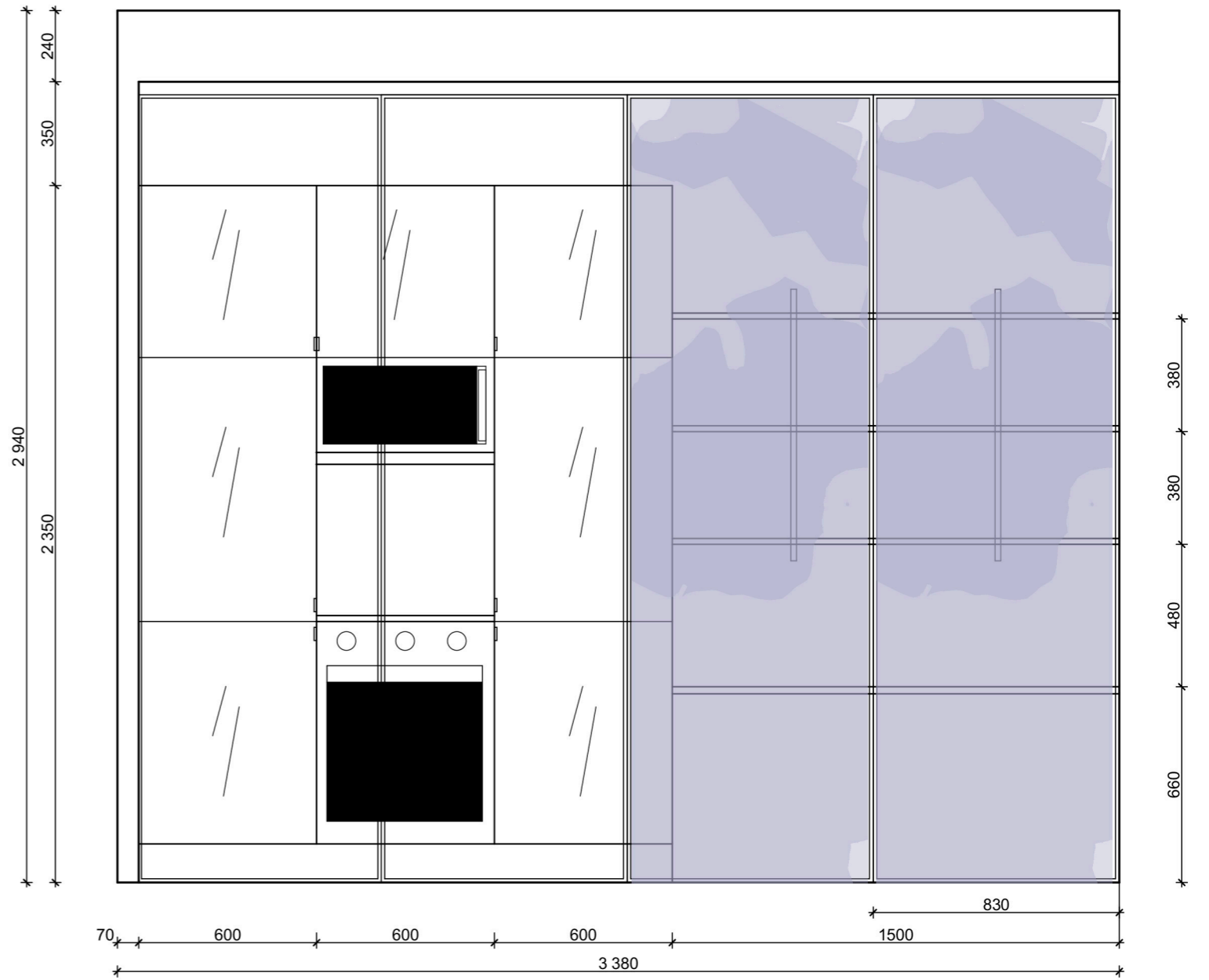
Ei mittakaavassa

D-D

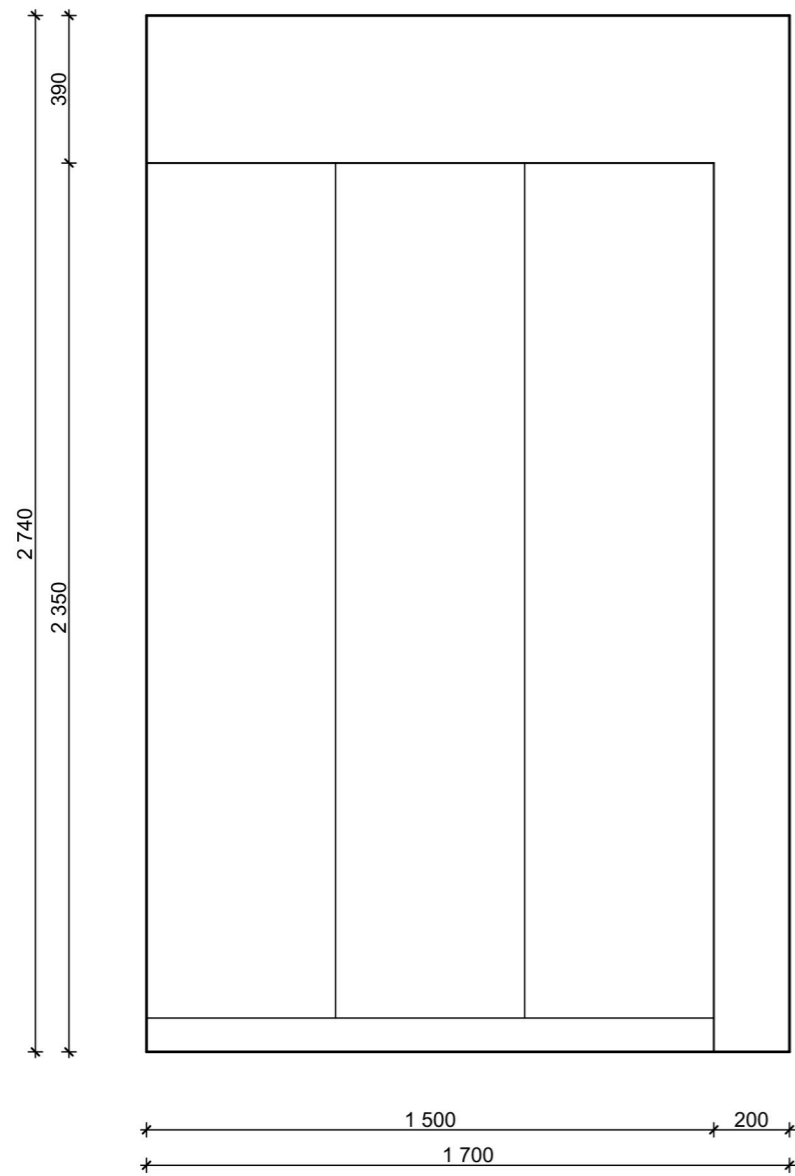
Kiintokalusteet: Keittiö ja liukuovijärjestelmä

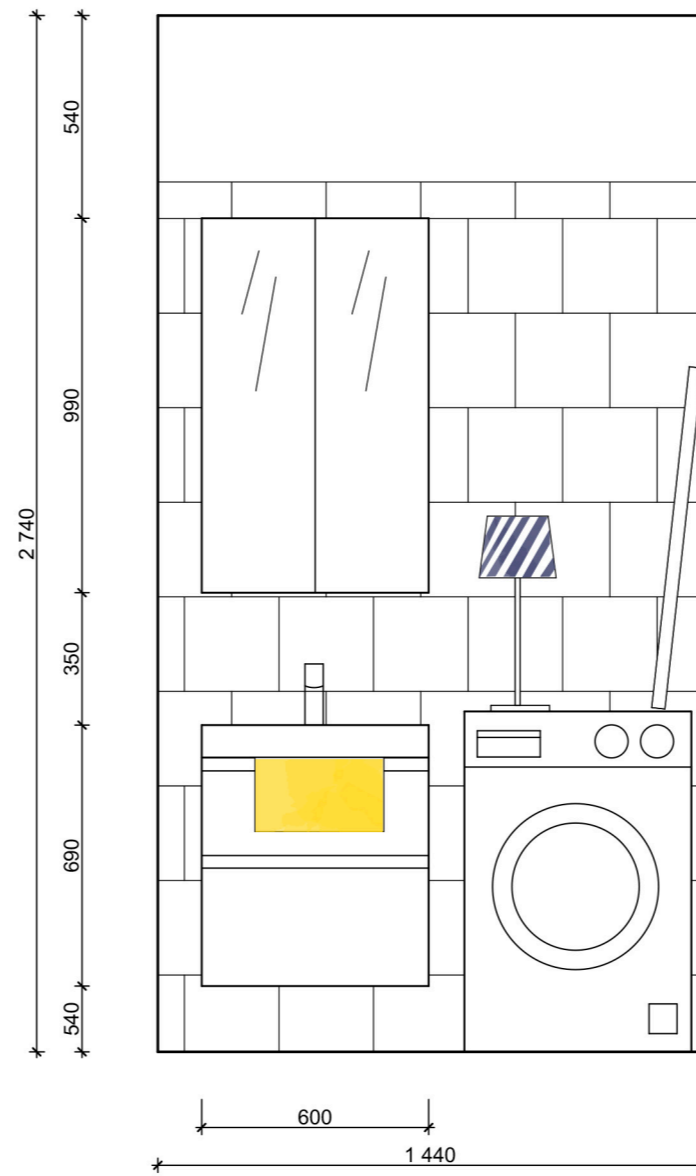
Projektiio, 1:20, keittiö

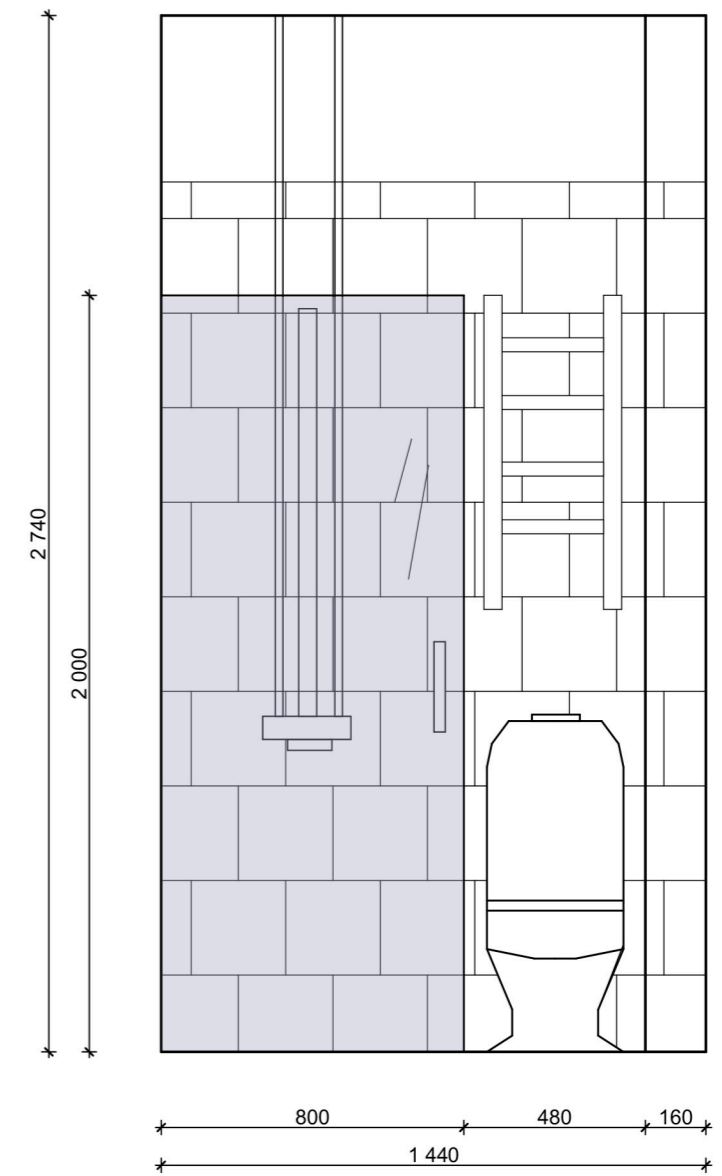
Projektiio, 1:20, liukuovijärjestelmä

Projektio, 1:20, eteisen säilytys

Projektio, 1:20, kph kalusteseinä

Projektio, 1:20, kph suihkuseinä

3.4 Prosessi asunnosta identiteettiä tukeväksi kodiksi

Muutostöiden ja remontin valmistuttua asukas kävi läpi prosessin, joka kulki uudistuneen asunnon vieroksumisen läpi sopeutumisen kautta lopulta kotiutumiseen uusiin tiloihin. Prosessi kesti kokonaisuudessaan 2 vuotta.

3.4.1 Vieroksuminen

Heti asunnon remontin valmistuttua asukkaan yllätti se, ettei asunot tuntunutkaan kodilta enää, vaikka seinät olivat saman vanhan kodin. Asukas pohtikin, että koska muutos tehtiin vanhaan tuttuun tilaan ja kotiin, radikaali muutos olisi tuhonnut samalla asunnon kodintunnon. Tunne kodintunnon katoaminen tilamuutoksen myötä paljastaa mistä kodin tunteessa on oikeastaan kyse: kodintunteessa ei ole kyse tietystä kaupunginosasta, korttelista, talosta tai seinistäkään yksistään, sillä muutenkaan kodin tunne olisi säilynyt. Kyse oli asukkaan mukaan enemmän kyse siitä, että tuttu ja turvallinen ympäristö siihen liittyvine tunnesisältöineen oli muuttunut niin radikaalisti, että se tuntui aivan kuin eri tilalta. Myös tuttavat jotka astuivat tilaan ensimmäisen kerran muutoksen jälkeen päivittelivät sitä, kuinka tila tuntui kuin toiselta asunnolta. Ja siltä se asukkaasta tuntuikin ja kodin tunteen rakentaminen oli aloitettava puhtaalta pöydältä. Tämä tuli asukkaalle yllätyksenä.

Yllätyksenä hänelle tuli myös se, kuinka tilan erilaisuus ei tuntunutkaan hänestä positiiviselta heti alkuunsa. Hän epäili, oliko tehnyt virheen lähtiessään muuttamaan tilaa.

Ongelmakohtat, jotka eivät tunteet tiassa hyvältä olivat seuraavia:

-Tilan yksiömyisyys: Tila oli yhtenäistä avotilaa, ei ollut huonetta josta kulkea toiseen. Asukkaasta tuntui, kuin hän olisi palannut ajassa taaksepäin aikoihin jolloin hän asui nuorempana yksiössä ja unelmoi useammasta huoneesta. Asunto tuntui avotilan vuoksi yksiulotteiselta ja siksi pienemmältä kuin aiempi kaksio, se avautui ja oli lähes kokonaan nähtävissä yhdellä silmäyksellä eteiseen tullessa.

-Yksityisyyden puute: Asukas tunsi, että tilasta oli kadonnut yksityisyyttä, kun huoneiden välissä oleva väliseinä oli kaadettu. Vaikka ikkunoiden koko oli edelleen sama, tuntui hänestä yht'äkkiä kuin olisi asunut akvaariossa. Ikkunoista näkyi suoraan kaikkialle, myös sänkyyn, ja wc oli ainoa paikka, jossa pystyi vaihtamaan vaatteita yksityisesti.

-Yksiulotteisuus: Asunto tuntui jollain tavoin yksiulotteiselta ja liian hotellihuonemaiselta, koska aiemmin esillä olleet tavarat ja sisustusesineet olivat siirretty pääosin ovien taakse kaappeihin. Tila tuntui liian siistiltä ja selkeältä.

Myöhemmin asukas ymmärsi, että asunnon pohjaa muuttaessaan funktionaalista syistä ja vaihtelutarpeen vuoksi hän oli ymmärtämättään tullut tuhonneeksi vanhan kodin.

Johtuen edellämainituista negatiivista tunteista ja ajatuksista suhteessa uudistuneeseen asuntoon asukas mietti:

- oliko virhe tuhota vanha tutun kodintunne ja tulisiko hän saamaan tunnetta takaisin uudistuneessa asunnossa ?
- merkitsikö se, että tila ei tuntunut heti kotoisalta, että tehdyt muutokset olivat huonoja niin subjektiivisesti kuin objektiivisesti?

Asukas tunsi, ettei oikein halunnut kutsua ihmisiä kylään luokseen uudistuneeseen kotiinsa, sillä hän koki ettei itsekään viihtynyt kotonaa eikä hän kokenut samanlaista ylpeyttä kodistaan kuten aiemmin. Asukas kertoo, että häntä nolotti se, että oli tehnyt suuren urakan, investoinnin ja muutoksen, johon hän koki tyytymättömyyttä.

3.4.2 Sopeutuminen

Sopeutumisprosessin kesto oli n. 1,5 vuotta remontin valmistumisesta. Ajan pitään keston vaikutti varmasti, se että asukas ei viettänyt elämäntilanteensa vuoksi aikaa kotonaan, jolloin kotisuhteen syntyminen kodin ja asukkaan vuorovaikutuksesta ei saanut tarttumapintaa. Asukas vietti kesäajat (6 kk) mökillä ja oli ulkomailla (4 kk). Kodin rooli oli lähinnä nukkumapaikka ja työskentelypaikka. Samaan aikaan asukas koitti ratkaista tyytymättömyyttä aiheuttamia ongelmia tilassa ja luoda tyytyväisyyden kautta kodin tunne. Olennaisena tekijänä tämän tämän opinnäytetyön teorian pohjalta olisi ollut nimenomaan monipuolinen elämä tilassa, joka oli mahdollistanut positiivisten tilaan assosioituvien tunteiden ja kokemusten syntyminen tilassa : aika ja positiivisten tunteiden ja muistojen syntyminen itsen kanssa (ruoanlaitto, lueskelu, tv:n katselu, jooga/meditointi) sekä sosiaalinen toiminta muiden kanssa. Kotiutumisen tunne oli-

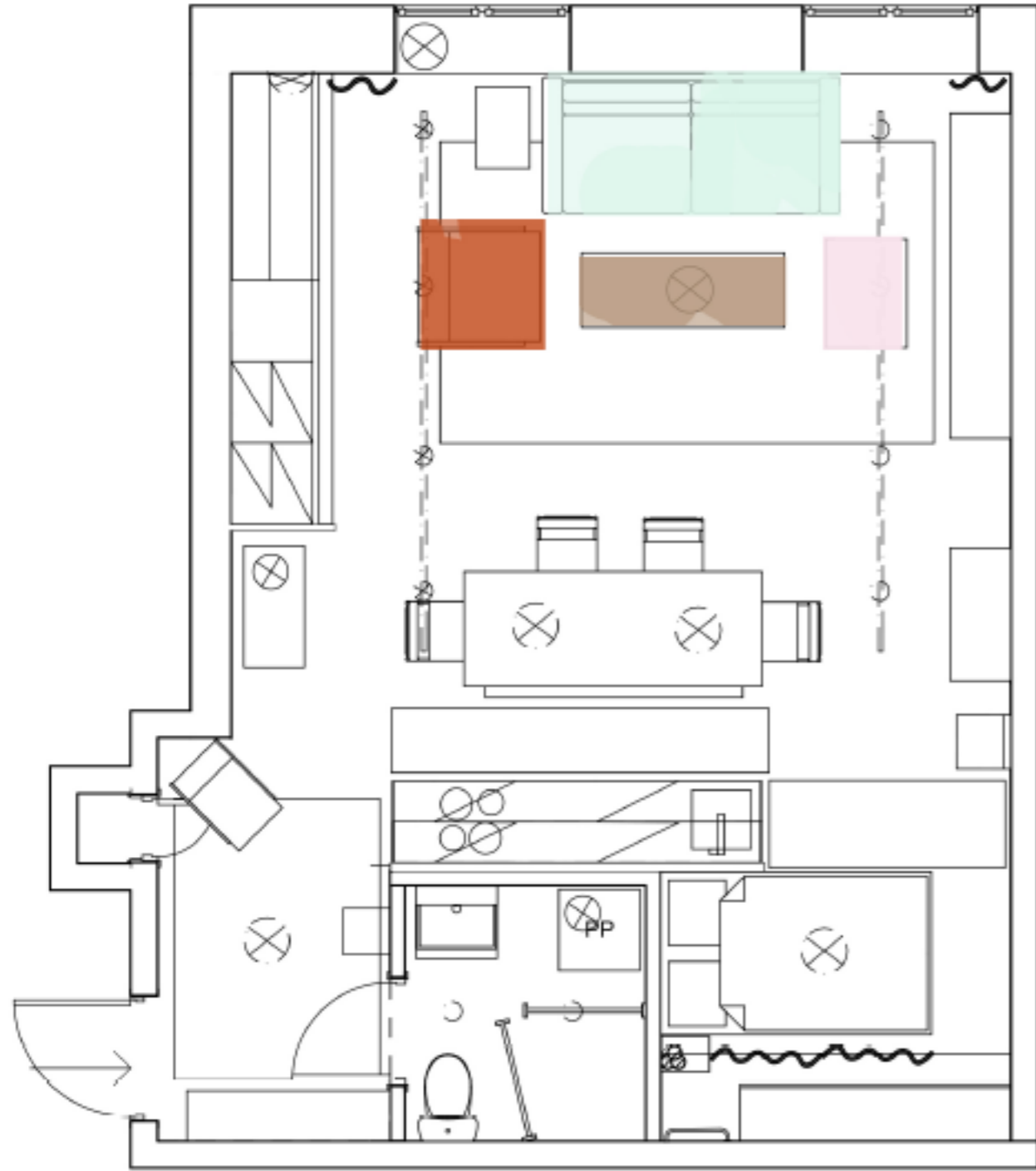

si saavutettu tehokkaammin elämällä tilassa kuin yrittämällä muuttaa puitteita. Vika, kodin tunteen puuttuminen, ei alun perinkään ollut ainoastaan tilallisissa ja fyysisissä puitteissa ja edellisessä kappaleessa esitetyssä ”puutelistassa” vaan kodintunteen, tunnesuhteen, katoamisessa, joka tuli rakentaa uusiksi. Kodin tilallisten elementtien muokkaaminen ja tunnesuhteen muodostuminen johtivat yhdessä kotiutumisen tunteeseen.

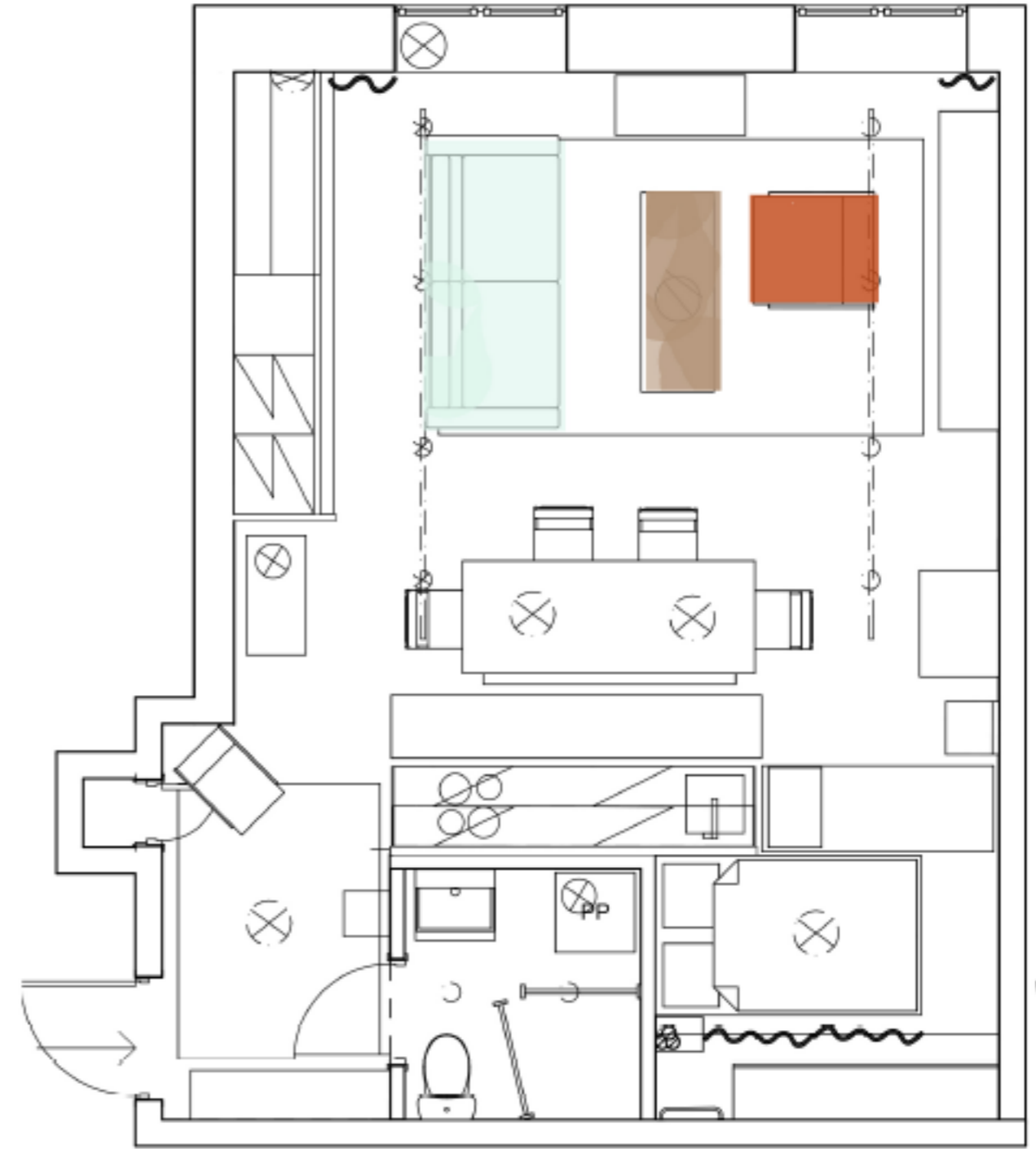
Asukas teki muutoksia tilaan sopeutumisaikana, jolloin asunto näki aluperäisen suunnitelman kalustelayoutin jälkeen kaksi muutakin versiota (ks. seuraavalla sivulla). Kalustelayoutin muutoksen lisäksi muita muutoksia/lisäyksiä tilaan sopeutumisaikana olivat

- Suuren yksittäisen nojatuolin korvaaminen kevyemmällä kahdella nojatuolilla
- Ovellisen säilytyskaappikonaisuuden hajoittaminen ja avaaminen osittain avokirjahyllyiksi
- Matot mh / et / kt
- Taulujen hankkiminen/paikkojen hakeminen
- Valaisinten hankintoja

Loppujen lopuksi kotiutumiseen ja tunnesuhteen muodostumiseen asuntoon vaikuttivat toki osaltaan fyysisten tilallisten tekijöiden muokkaaminen mutta ennen kaikkea se, että asukas luopui yrityksestä tehdä koti fyysisillä elementeillä ja ryhtyi elämään tilassa luomaan siitä kotia - alkoi viettää aikaa kodissaan, tekemään ruokaa, rentoutumaan ja viihtymään itsensä kanssa tilassa sekä kutsumaan muita ihmisiä viettämään aikaa kotiinsa.

Versio 1: Istuskeluryhmä ikkunoiden välissä

Versio 2: Istuskeluryhmä keskellä tilaa

”Koti tekee minut päivittäin iloiseksi; se heijastelee persoonaani ja mieltymyksiäni sekä vastaa tämän hetken arkielämän tarpeita täysin.”

Asukas

3.4.3 Kotiutuminen - Identiteettiä tukeva koti

Sopeutumisen vaihe ja täysipainoisen elämän aloittaminen uudistuneessa kodissa johti yllättäinkin nopeasti kotiutuneisuuden tunteeseen. Tänä päivänä asukas kokee kodin olevan olevan funktionaalisesti, symbolisesti sekä aistitarjoaman kannalta hänen identiteettiään tukeva koti:

- Koti tukee identiteetin ajallista ulottuvuutta menneisyyteen - historiaan, perintöön ja identiteetin evoluutioon nähden.

-Koti kuvastaa asukkaansa nykyidentiteettiä funktionaalisuutensa, symboliikan ja merkitysten mailmaan osalta ja ottaa huomioon asukkaansa yksilöllisen aisti-järjestelmän.

- Koti tukee identiteetin ajallista ulottuvuutta tulevaisuuden haaveisiin viitaten.

Seuraavilla sivuilla käydään läpi kotia kuvien avulla peilaten niitä kirjallisuusosiossa luodun identiteettiä tukevan kodin viitekehukseen. Arvioinnin taustalla on sukkaasta luotu identiteetin profilointi. Identiteetin sisältö on hahmotettu seuraavalle sivulle listauksen muotoon. Tarkoituksena on arvioida teorian valossa, mikä tekee asunnosta asukkaalleen identiteettiä tukevan kodin; millä tavoin asukkaan identiteetti todentuu kodin funktionaalisuudessa, symboliikassa ja merkityksissä sekä aistitarjoamassa.

MENNEISYYS / HISTORIA

Itsensä kehittäminen

Sukujen perintö:

Äidin puoli, taiteellisuus ja maatilallisuus, hovi Ruokolahdella

Isän puoli, akateemisuus / lääkäri

Karjalaisuus - avoimuus, iloisuus, vieraanvaraisuus

NYKYIDENTITEETTI

Harrastukset

Lukeminen

Jooga

Meditointi

Rentoutuminen / venyttely

Koira

Kiinnostuksen kohteet

Musiikki

Estetiikka

Taide

Filosofia / psykologia

Hyvinvointi

Ruoanlaitto

Luonto

Työ

Opiskelu / myös kotona

Yrittäjyys / myös kotona

Fyysiset ominaisuudet

170 cm

Normaalipainoinen

Perusterve

Lämminverinen

Psykologiset ominaisuudet

Suurpiirteisyyshuolettomuus/rentous

Itseohjautuvuus

Luovuus

Itsenäisyys

Rönsyilevyys

Orgaanisuus

Iloisuus

Ihmisläheisyys

Epämateriällisyys

Arvot / uskomukset

”Mikään ei ole niin vakavaa, leikkisyys”

”Pitää valita ja tehdä sitä mitä itse haluaa, itseohjautuvuus”

”Elämän/pukeutumisen/kodin tulee olla itsen näköinen ”

”Kun yhdistetään asioita joista itse pitää, kokonaisuus näyttää itseltä, taiteen/estetiikan säännöt ovat toissijaiset”

”Ihmissuhteet on tärkeimpiä elämässä, niistä saa paljon ja niihin haluaa siksi panostaa”

”Antoisaa tehdä löytöjä;tarttua elämässä juttuihin, jotka kutsuvat itseä”

”Hyvää mieltä tuottava koti on tärkeä”

”Tuotemerkeillä ei ole väliä, vaan ainoastaan esineen/asian tuomalla merkityksellä, funktionaalisuudella tai estetiikalla”

Miellejärjestelmät

Visuaalisuus on tärkeää: kodin miellyttävä visuaalisuus kokonaisuutena mitelmana

Valot, pehmeät kohdemaiset lämpimät valot miellyttävät, yleisvalo tekee tilan (varsinkin ison tilan) hallimaiseksi

Värit, rauhalliset mutta tehosteet iloiset

Visuaalinen tyyli: uutta ja vanhaa, luonnonläheistä ja synteettistä, neutraalia ja kirkasta, isoa ja pientä

Musiikki kotona tärkeää

Kaikuminen tai huono akustiikka tekee kuulemisen vaikeaksi, asukkaalla hieman heikentynyt kuulo

Tunto: asukas pitää luonnonmateriaaleista tekstiileissä, ei kiiltävistä ja liian hienoista

Tuoksut ovat tärkeitä, yrttien haju on ihana

Kinestetiikka tärkeää: rennot asennot, löhöily

Yksityisyys / julkisuus / sosiaalisuus

Ei halua eristää tiloja toisistaan / avoimuus

TULEVAISUUS

Työn tekeminen yrittäjänä

Uusien unelmien rohkea tavoittelu

Peloton elämä / uusiin asioihin hyppääminen

Monipuolinen sosiaalinen elämä, avoimuus

Makuutilalle on varattu tässä pohjaratkaisussa niin pieni tila kuin mahdollista, kuten asukas toivoi. Makuutilat ja pään puoli erityisesti ovat osittain keittiön seinäkkeen takana, mikä tuo tilaan miellyttävän pesämäisyyden ja yksityisyyden tunteen vaikka verhot olisivat auki.

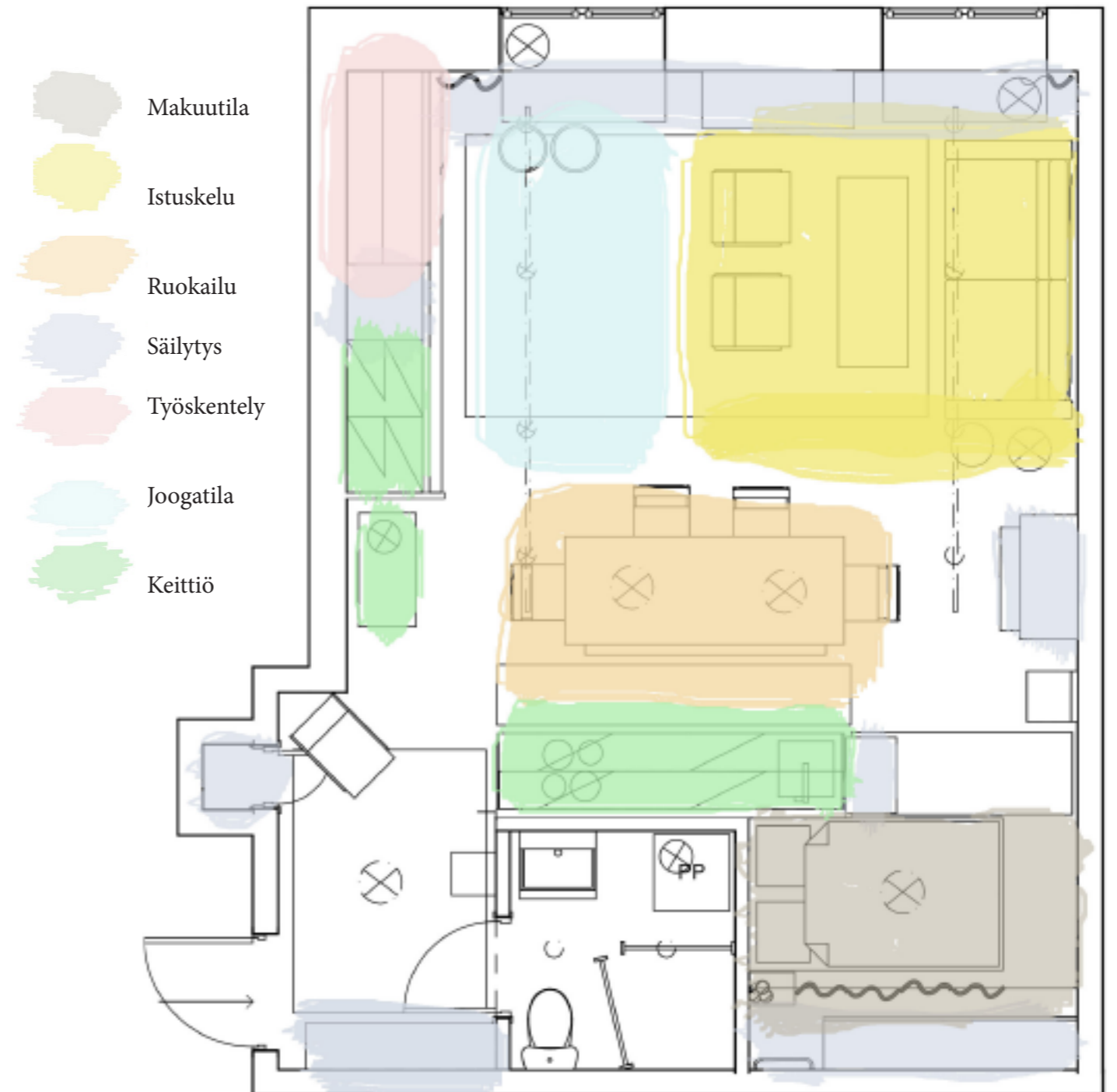
Istuskelutilan kapasiteetti on 5 henkilöä, mutta tarvittaessa sohvapöydän ympärille voi tuoda lisäistuimiksi vielä jakkarat (2 kpl). Sohva on vuodesohva ja tarjoaa näin ollen lisävuodemahdollisuuden. Sohvalta näkee ulos ikkunoista, mikä luo kirjahyllyjen kanssa mukavan tunnelman lueskeluun. Sohvalta voi katsella myös ikkunoiden välissä olevaa televisiota, joka on kaapissa, avattavien ovien takana.

Ruokailutila on asunnon keskiössä ja sen ympärille mahtuu helposti 8 henkeä. Ruokapöytä toimii lisätasona ruoanlaitossa ja työpöytänä, kun kaivataan suurempaa pöytäpinta-alaa.

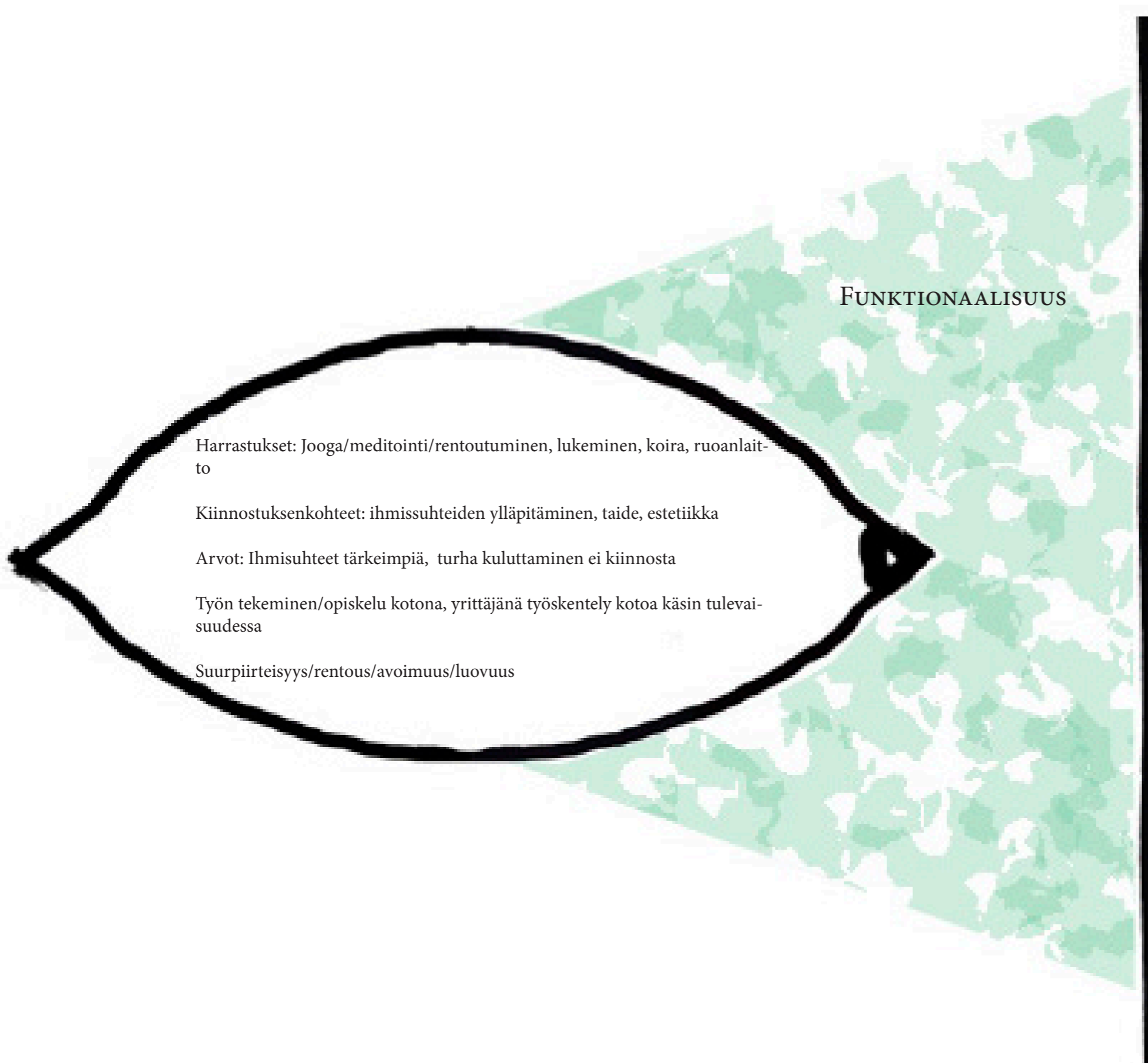
Säilytystiloja ovat vaatekaappi eteisessä, siivouskaappi liukuovien takana, kirjahyllyt ja TV/säilytyskaappi ikkunaseinällä ja vaatesäilytysjärjestelmä maakutilassa verhon takana.

Työskentelytila on liukuovijärjestelmän takana ja se koostuu pöytätasosta ja sen päällä olevista avohyllyistä. Pöytätasolla on printteri/skanneri. Työasiat on mahdollista saada pois silmistä ja pois mielestä näin halutessa.

Jooga- ja meditoitintila sijaitsee peiliovien ja ikkunan muodostamassa kulmassa. Tilassa mahtuu makaamaan X-asennossa ja sen ympärillä on matalia kalusteita, mikä tuo tilaan ilmavuutta.

Tiljanko, pohjapiirustus, 1:50

SUUNNITELMAN ELEMENTIT

TILANJAKO: Asunnon pinta-alasta suurin osa on käytetty rentoutumiseen (joogatila), sosialisointiin (sohvaryhmä) ja sosiaalisen ruokailuun (suuri ruokapöytä ja keittiö).

Asunnossa on myös tarvittaessa katseelta piiloon saatava työpiste. Ruokapöytä toimii isompana työpöytänä tarvittaessa.

Makuutilat ovat asukkaan toiveiden mukaan mahdollisimman pienet.

SÄILYTYS/JÄRJESTYS: Säilytystiloja on riittävästi; kaikella tavaralla, joka halutaan piiloon, on paikkansa myös ovien takana.

Kirjahyllyt ovat avohyllyjä ja kirjat saavatkin näkyä ja olla vahvasti läsnä asunnossa.

TV on piilotettu kaappiin.

Tasoja kirjoille, käyttöesineille, jotka ovat päivittäisessä käytössä ja satunnaisille koriste-esineille.

SEINÄT: Vapaita seinäpintoja taiteelle

Ratkaisuja ovat syntyneet myös siitä lähtökohdasta, mitä esim. säilytysesineitä/järjestelmiä/kalusteita on jo valmiiksi olemassa/saatavilla ja ne on istutettu kokonaisuuteen, jotta on välttytty uusilta asukkaan mukaan turhilta hankinnoilta.

KUVA 19: (vas.)

Jooga- ja meditoititila on päivittäisessä käytössä ja luo puitteet asukkaalle tärkeälle rentoutumiselle ja hilejntymiselle kotona

KUVA 20 :(oik.)

Hieman avotilasta erillään seinäkkeen suojassa oleva asukkaan tilankäyttötoiveiden mukainen pieni makuutila ja vanha vaatesäilytysjärjestelmä verhon takana

Kodin funktionaalisuus 4/6

KUVA 21: (ylh.vas.):
Tarvittaessa liukuovien taakse piiloutuva työtila
KUVA 22: (ylh.kesk.)
Tilava seurusteluryhmä lueskelua ja tv:n katselua varten ikkunan edessä.
KUVA 23: (alh.vas.)
Kapasiteetiltaan tilava ja toimiva keittiö naamioiduu asukasta miellyttävästi seinärakenteisiin.
KUVA 24: (oik.)
Suuri ruokapöytä on tilan keskiössä seurustelua ja työskentelyä varten.

KUVA 25: Kuvasarja. Liukuovikaapisto piilottaa taakseen työpisteen sekä osan keittiöstä.

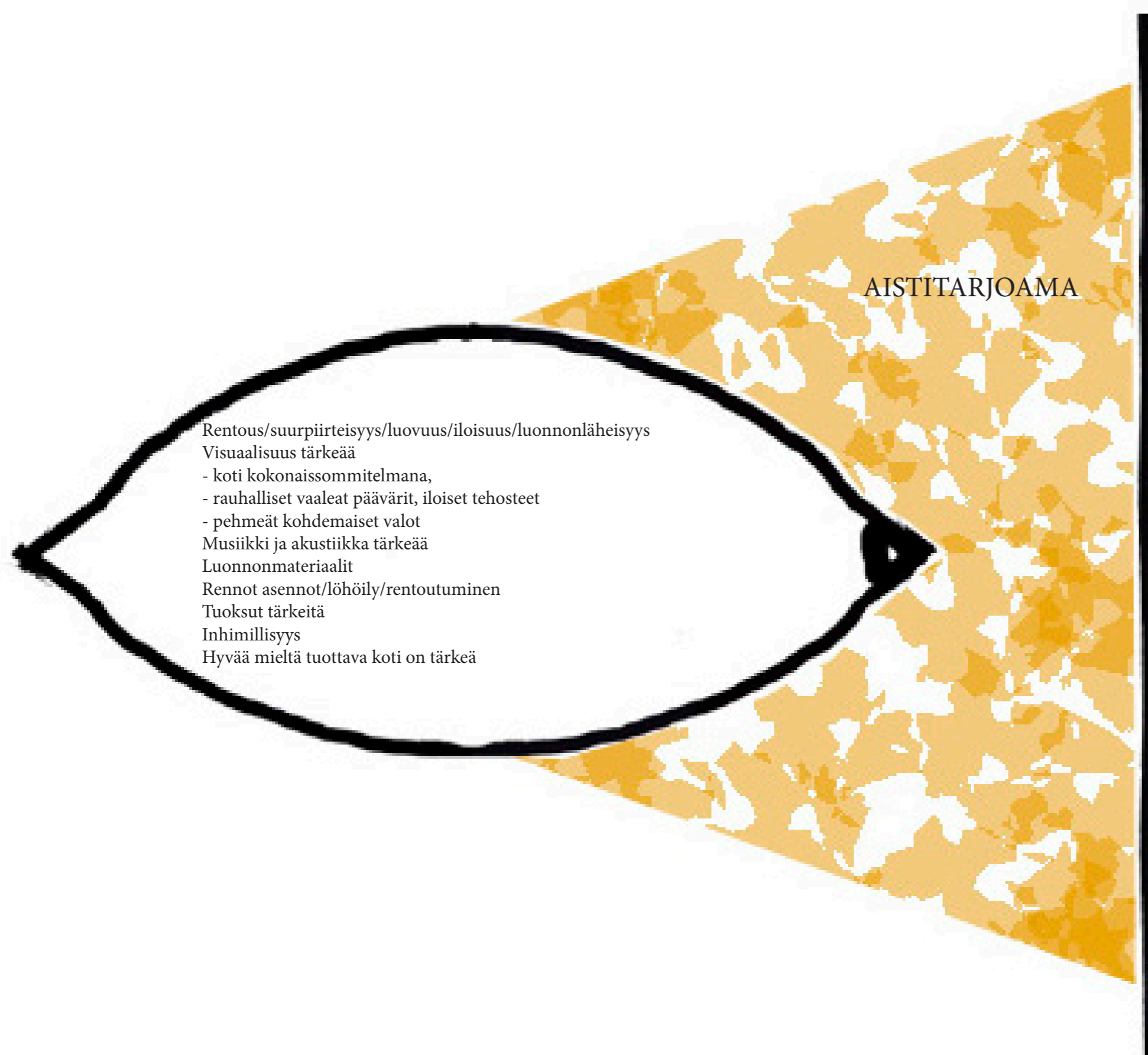

KUVA 25: Kuvasarja. Kuvista käy ilmi asukkaan halu säilyttää arkikäytössä olevia kauniita tavaroita esillä. Tämä ilmentää asukkaan rentoa suhtautumista epäjärjestykseen. Kaikkea ei haluta pitää ovien takana piilossa vaan tavarat värittävät asuntoa ja tekevät siitä asukkaalle kotoisan.

Samettijakkarat olivat asukkaan mummilasta ja asukas leikki niillä pieninä rullaillen niillä lattialla kuin autonpyörillä.

Savivati on löytö kirpputorilta ja tuliainen matkalta Vlnasta.

SUUNNITELMAN ELEMENTIT:

VISUAALISUUS: Vaaleat pääpinnat (lattiat/seinät/katto/keittiö), pehmeät pastellissävyt ja murrettut kirkkaammat tehostesävyt teksteileissä ja taiteessa.

Koti sommitelmana: selkeitä suuria pintoja, joissa sopivasti yksityiskohtia (taiteessa, kuoseissa, pienesineissä), jotka luovat perspektiiviä mittasuhteisiin.

Yleissiivousvalaistuksen lisäksi riittävästi kohdemaisia valoja, joilla luodaan kunkin tarpeenmukainen tunnelmallinen pehmeä valaistus.

ÄÄNET: Äänentoistojärjestelmä avotilassa, paljon mattoja ja tekstiilipintoja

TUNTO: Lautalattiat, joissa laudan rakojen annetaan tuntua ja näkyä, kontrastiksi sileät seinät ja kiintokalusteiden pinnat.

Lämpimät materiaalit: Puulattian lisäksi, pöydissä puukan-
net, kontrastina akryylia tuoleissa

Rouheat tekstiilit, villaa, pellavaa ja puuvillaa.

Torkkupeitto, tärkkejä ja tyyntyjä.

HAJU/MAKU: Yrttejä, hedelmiä ja vihanneksia pöydillä

KINESTETIIKKA: Syvä rento sohva ja nojatuolit, paljon pehmeitä mattoja, ruokapöydän penkki mahdollistaa rennon istuskelun ruokapöydän ääressä.

Vapaa lattiatila mahdollistaa monenlaiset asennot lattialla ja leikit koiran kanssa.

Mukavuus on tärkeimpiä valintakriteereitä kaikessa.

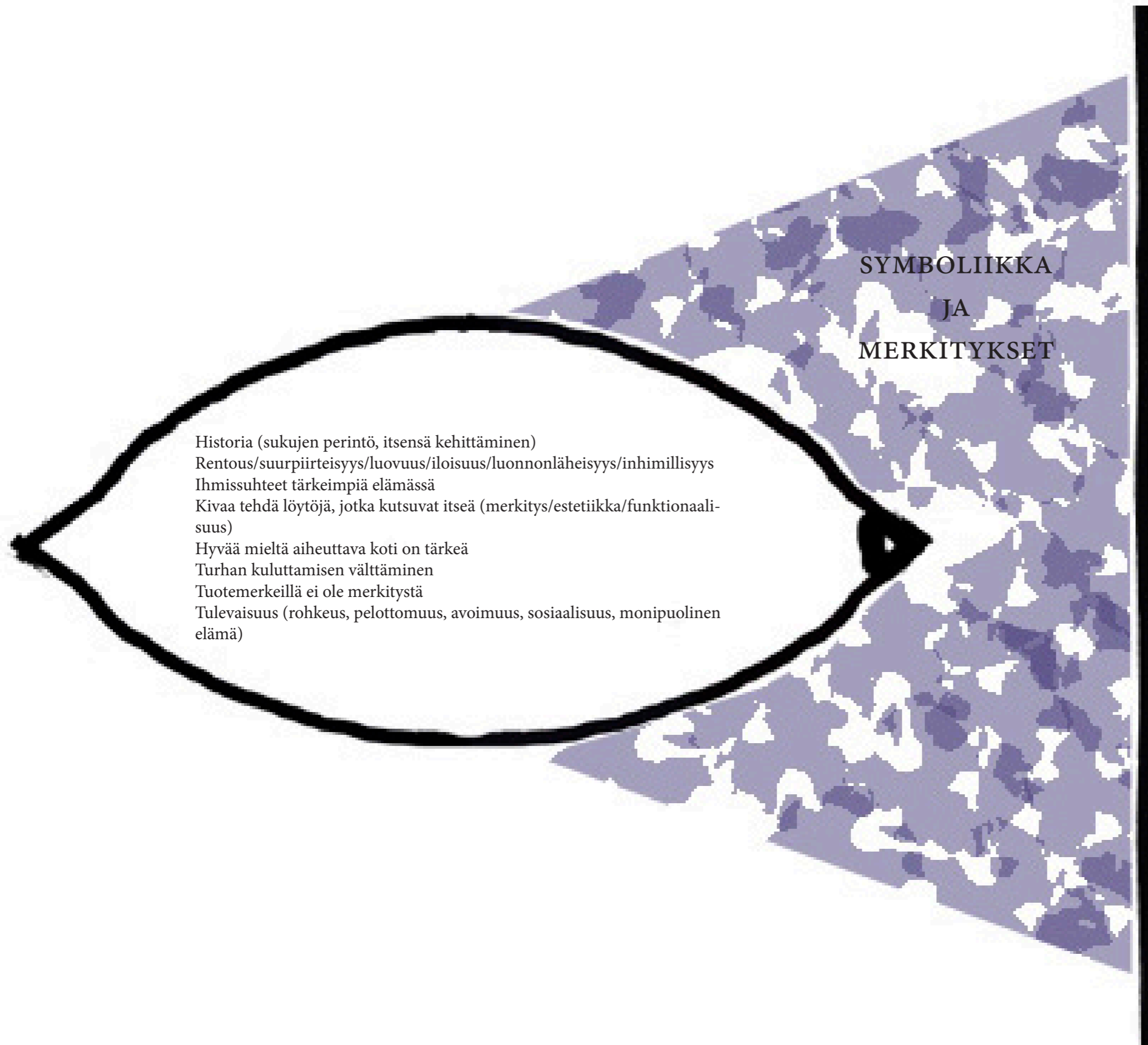
KUVA 26:(ylh.vas.)
Kalusteet mahdollistavat rennot istuskeluasennot ja löhöilyn.
KUVA 27: (Ylh.kesk.)
Valaistus on toteutettu monipuolisesti lämmintä valoa antavilla irtovalaisimilla, jotka luovat tiloja tilaan. Kirkkaampi siivousvalaistus on toteutettu tehokkailla yleisvaloilla.
KUVA 28: (ylh.oik.)
Ruokatarvikkeet, vihannekset, hedelmät ja yrtit ovat avokeittiössä esillä ja tuovat tuoksunsa tilaan.

KUVA 29: (Alh.vas.)
Tilassa on paljon helppohoitaisia ja luonnonläheisiä tekstiilejä. Monet matot tuovat lämpöä ja pehmeyttä lattioille ja luovat alueita tilaan.
KUVA 30 ja 31: (Alh.kesk. ja oik.)
Tyynyt ja torkkupeitot ovat tilassa valmiina tukemaan asentoja ja lämmittämään. Mukavuus on asukkaalle tärkeää.

Kodissa helposti muuteltavissa olevissa tekstiileissä ja taiteessa monenlaiset kuosit ja väri-ilottelu luovat selkeiden valkoisten ja neutraalien pintojen kanssa juuri nyt asukasta ilahduttavan visuaalisen kokonaisuuden, joka on ladattu merkityksillä.

Historia (sukujen perintö, itsensä kehittäminen)
Rentous/suurpiirteisyys/luovuus/iloisuus/luonnonläheisyys/inhimillisuus
Ihmissuhteet tärkeimpiä elämässä
Kivaa tehdä löytöjä, jotka kutsuvat itseä (merkitys/estetiikka/funktionaalisuus)
Hyvää mieltä aiheuttava koti on tärkeä
Turhan kuluttamisen välttäminen
Tuotemerkeillä ei ole merkitystä
Tulevaisuus (rohkeus, pelottomuus, avoimuus, sosiaalisuus, monipuolinen elämä)

SYMBOLIIKKA
JA
MERKITYKSET

SUUNNITELMAN ELEMENTIT:

Monet kalusteista ovat isän vanhempien kodista ja isoäidin lääkärin kotivastaanotto-tilasta; kierrätys ja jatkuvuuden tunte ovat tärkeitä

Taidetta ja tekstiileitä äidin puolen suvulta; kierrätys, jatkuvuus, luovuuden perinnöstä muistuttaminen

Esillä olevista kirjoista heijastuu elämänpolku tähän asti

Rentous / suurpiirteisyys / iloisuus ilmenee kalusteiden tyyllisestä yhdistelystä ja värien sekoituksesta.

Kotiin on tehty tilaa löytämiseniloa tuoville löydöille ja itseä ilahduttaville asioille, joille ei ole ostohetkellä ole ollut suunniteltua paikkaa.

Seinillä oleva ystävän taide merkitsee asukkaalle halua tukea ystävää ja uskoa hänen lahjoihin.

Koti kokonaisuusmitelmana herättää positiivisia ja iloisia tunteita; väritasapaino, värikombinaatiot ja muodot.

KUVA 32: (Ylh.vas.)
Kirjat ovat tärkeitä - keskeneräiset muistuttavat pöydillä olemassaolostaan ja luetut puolestaan eletystä elämästä kirjahyllyssä.

KUVA 33: (Ylh.kesk.)
Marokkolaisliikkeestä ostettu kolmas silmä piti pahat henget loitolla ulkomaankodissa ja jatkaa tehtäväänsä koti-Suomessa.

KUVA 34: (Oik.)
TyöpiSTEEN suunnittelu kotiin jo opiskeluaikana on ollut konkreettinen merkki asukkaan tulevaisuuden toiveesta toimia yksityisyrittäjänä, aluksi kotoa käsin.

KUVA 35: (Alh.vas.)
Sarvikuoro on asukkaan ulkomailla asuvan vanhan ystävän tuliainen Ugandasta.

KUVA 36: (Alh.kesk.)
”The World is Your Oyster” muistuttaa lauseena elämän mahdollisuuksista. Asukkaan roskalavalta löytämä Pablo muistuttaa spontaanista kokemuksesta.

KUVA 37: (vas.)

Peililipasto on yksi monista isän lapsuudenkodista perityistä huonekaluista. Valaisin ja kynttelikkö ovat kirpputorilöytöjä, jotka tuovat asukkaalle onnistumisen tunteita; niissä yhdistyvät asukkaalle tärkeitä kierrätys, esteettisyys ja elämäntilanteen määrittelemä budjetti.

KUVA 38: (oik.)

Aallon Safari-tuolit ovat isovanhempien takahuoneesta perityt. Tiikkipöytä taas on mummolasta äidin puolelta. Veistosmaiset kädet seinällä ovat asukkaan vaarin saama lahja amerikkalaisilta kalakavereilta 60-luvulla. Niissä yhdistyvät asukasta ilahduttavasti huumori, perintö ja esteettisyys.

KUVA 39 ja 40 (oik. ja vas.)

Hiilillä tehty taiteilijan omakuva ja öljyvärityö ovat asukkaan äidin kuvataiteilijaenon tekemiä. Asukas ei häntä ole ikinä tavannut, mutta hänen taiteensa on ollut aina läsnä asukkaan kodeissa ja ne muistuttavat suvun taiteellisesta perinnöstä, mikä luo uskoa omaan luovuuteen. Oranssi 60-luvun tuoli on kirpputorilöytö, joka ilahduttaa värillä ja muodollaan asukasta. Itämainen matto on 30-vuotislahja asukkaan äidiltä.

KUVA 40 ja 41: (vas ja kesk.)

Isoäidin kotivastaanottohuoneen näkötestitaulu ja instrumenttikaappi muistuttavat asukkaalle rakkaasta henkilöstä ja omista juurista.

Merkitykset ja symboliikka 6/6

KUVA 41 ja 42: (oik. ja ylh.)

Istuskeluryhmän päällä tilaa hallitseva öljyvärityö sekä eteisen kipsityö ovat asukkaan taidekouluopiskelijaystävänsä teoksia. Ystävän taiteen läsnäolo kodissa ilmentää asukkaan halua tukea ystäviä ponnistuksissaan sen lisäksi, että työt ilahduttavat asukasta visuaalisesti.

KUVA 43: (alh.)

Makuuhuoneen öljyvärityö on tärkeä, koska se on ensimmäinen asukkaan itse ostama taideteos. Hän osti sen entiseltä työnantajaltaan saamalla lahjakortilla ja työ muistuttaa vuosista kyseisellä työpäivällä.

4

I D E N T I T E T T I Ä T U K E V A N
K O D I N S U U N N I T T E L U P R O -
S E S S I

4. Identiteettiä tukevan kodin suunnitteluprosessi

Pallasmaa näkee, että arkkitehtuuri voi joko suvaita ja rohkaista yksilöllistämistä tai tukahduttaa sen. On olemassa mukautuvaa arkkitehtuuria ja torjuvaa arkkitehtuuria. Ensin mainittu mahdollistaa yhteensovittamisen, jälkimmäinen taas pyrkii muokkaaman kaiken oman jäykän kaavansa mukaiseksi. Ensin mainittu perustuu syvälle kollektiiviseen muistiimme juurtuneisiin mielikuviin eli arkkitehtuurin fenomenologisesti aitoon maaperään. Jälkimmäinen manipuloi mielikuvia, jotka kenties ovat vaikuttavia ja muodinmukaisia, mutta joihin eivät sisälly asukkaan identiteetti, muistot ja unelmat. (Pallasmaa, 1994)

Koti ei voi olla markkinoitava tuote. Huonekalukaupan mainos, jossa kehoitetaan ihmisiä ”uudistamaan kotinsa kertaheitolla” ovat mielettömiä - aivan kuin psykologi mainostaisi voivansa muuttaa potilaan mielen sisällön noin vain. Tarkastellessamme kodin olemusta joudumme talon fyysisistä ominaisuuksista psyyken maailmaan. Joudumme tekemisiin identiteetin ja muistojen, tietoisuuden ja tiedostamattoman, biologis-behaviorististen jäännötoimintojen sekä kulttuurisidonnaisten reaktioiden ja arvojen kanssa. (Pallasmaa, 1994.)

Pallasmaan pohdinnot herättävät miettimään, voinko sisustussuunnittelija suunnitella kotia asiakkaalleen. Mielestäni tämän opinnäytetyön valossa ei pysty. Koti syntyy suunnitteluissa tiloissa ennen kaikkea elämisen ja kokemisen kautta.

Suunnittelija voi auttaa luomaan mahdollisimman otolliset puitteet kodin syntymisellä, mutta kukaan ei pysty luomaan kotia toiselle. Ennen prosessin aloittamista suunnittelija voi auttaa asukkaitaan ymmärtämään kodin hyvinvointia tukevat mahdollisuudet syvemmin ja asettamaan kodinsuunnitteluprosessin ta-

voitteet pelkkää kaunista ja funktionaalista tilaa korkeammalle (A). Suunnittelija voi auttaa asukkaita hahmottamaan identiteettiään, sen mennyttä, nykyistä ja tulevaa ulottuvuutta, selkeämmin (B). Suunnittelija voi tehdä ehdotuksen, jossa konkretisoidaan identiteetti kodin funktionaalisilla, symbolisilla ja asukkaan aisteja puhuttelivilla ementeillä (C). Tärkeänä tehtävänä suunnittelija voi kertoa asiakkailleen kotiutumisosuudessa ja lähitulevaisuudessa syntyvistä mahdollisista muokkaustarpeista, joissa suunnittelija tulee olemaan mukana kotiutumisosuuden aikana (D).

Kodin suunnittelun lähtökohtana voisi olla kysymys, mitä ajatuksia ja tuntemuksia kotiympäristöllä haluan herättää asukkaassaan? Asukkaansa identiteetin tarkoituksena on muistuttaa asukastaan sitä, mistä hän tulee (historia / perintö / juuret / perspektiivi nykypäivään), kuka hän (millainen olen / mistä pidän / mitä teen jne.) on ja mihin hän on menossa (tulevaisuuden haaveet / tavoitteet).

4.1 Lähtökohtana uudenlainen tarvekartoitus

Identiteettiä tukevan suunnitteluprosessin lähtökohtana tulisi olla perinteisen tarvekartoituksen painotuksiltaan eroava tutustuminen asiakkaan identiteettiin sekä sen ulottuvuudesta menneisyyteen ja tulevaan.

Kartoituksen päätutkimuskohteet ovat asukkaiden menneisyyteen, nykyidentiteettiin ja tulevaisuuteen liittyvät asiat. Asioiden tutkimustavat voivat olla moninaiset, ja niihin pureutuminen mahdollisimman tehokkaasti ja syvästi vaatiikin uudenlaisia, luovia tutkimustapoja perinteisen asiakashaastatteluiden

ja sisustuskuvien kautta tapahtuvan kommunikoinnin lisäksi. Näiden menetelmien kehittäminen ja löytäminen onkin mielenkiintoinen aihen jatkotutkimukselle.

Alle on listattu esimerkinomaisesti kysymyksiä, joita identiteetin profilointi voisi pitää sisällään:

Menneisyyteen liittyvät asiat:

- Eletty elämä, tärkeät elämäkokemukset/virstanpylväät saavutukset, jotka tekevät itsestä itsen ja joista halutaan muistuttaa itseä
- Muistot, jotka herättävätherää positiivisia toivottuja tunteita
- Juuret: Suvun/kulttuurin/etninen perintö, josta halutaan muistuttaa itseä
- Entiset kodit, niiden tunnelmat ja muistot
- Tilat joissa olemme viihtyneet / tilat, joissa emme ole viihtyneet

Nykyidentiteettiin liittyvät asiat

- Psyykkiset ominaisuudet / tarpeet kodissa (yksityisyyden / sosiaalisuuden tarve)
- Fyysiset ominaisuudet / tarpeet kodissa
- Työ
- Harrastukset
- Sosiaalisuus kotona (perheen kesken/ulkopuolisten kanssa)
- Kiinnostuksen kohteet
- Tärkeät arvot /uskomukset, joista halutaan itseä muistuttaa
- Kodin käsite: mikä tekee kodin, mitä haluaa tuntea kotona,

mitä haluaa tehdä kotona, mitä haluaa ajatella kotona

- Aistijärjestelmä, mikä on asiakkaan pääasiallinen miellejärjestelmä mitkä asiat asiakas aistii miellyttävänä/epämiellyttävänä (näkö/kuulo/haju/tunto/maku/kinetiikka + näiden kombinaatiot ”tunnelmat”)
- Tilat, joissa viihtyy / ei viihdy tänä päivänä
- Yksityisyyden tarve / sosiaaliset tavat / rituaalit
- Järjestyksen tarve / siivoaminen
- Symbolisesti tärkeät tavarat/esineet

Tulevaisuuden näkymät:

- Mitä asukas toivoo lähitulevaisuudelta (asioita/tapahtumia/ muutoksia)? Mitä hän haluaa/mitä hän ei halua?
- Mitä asukas toivoo pidemmällä tähtäimellä (asioita/tapahtumia/ muutoksia)?
- Mitä tunteita hän haluaa tuntea enemmän tulevaisuudessa?
- Mitä asioita hän haluaa ajatella enemmän tulevaisuudessa?
- Mistä ajatuksista / uskomuksista hän haluaa päästää irti?
- Mitä ajatuksia / uskomuksia hän haluaa vahvistaa?
- Mihin asioihin hän haluaa käyttää enemmän aikaa ja keskittyä tulevaisuudessa?
- Mihin asioihin hän haluaa käyttää vähemmän aikaa ja keskittyä vähemmän tulevaisuudessa?
- Mitä puolia itsessä halutaan tulevan esille tulevaisuudessa?

-Mistä puolista itsessä halutaan päästää irti, mikä on vanhentunutta/ epätoivottua?

4.2 Suunnitelman perustuminen identiteettiä tukeviin elementteihin

Pallasmaa toteaa monella arkkitehteistä tuntuvaan olevan jonkinlainen jakautunut persoonallisuus; erilaiset ympäristöarvot suunnittelijoina ja asukkaina. Arkkitehteina he tavoittelevat pikkutarkasti muotoilua ja ajallisesti yksiulotteista ympäristöä, kun taas asukkaina he pitävät parempana kerrostunutta, monimerkityksistä ja esteettisesti vähemmän yhtenäistä ympäristöä; asukkaan vaistot pääsevät pintaan ammattilaisen rooliarvojen alta. Hän esittää kysymyksen, voiko koti olla arkkitehtoninen ilmaisu. Koti kenties ei olekaan lainkaan arkkitehtoninen ilmiö, vaan psykologinen, psykoanalyttinen ja yhteiskuntatieteellinen. (Pallasmaa, 1994).

Tämän opinnäytetyön näkökulmasta arkkitehtoninen ilmaisu ei ole ristiriidassa merkitysriikkaan kotiympäristön kanssa, samoin kuin ei kodin identiteettiä ilmaiseva roolikaan sodi sen sosiaalisen identiteetin ilmaisemien kanssa. Tärkeempää identiteetin tukemisen kannalta on se, että suunnitellaanko koti ensisijaisesti identiteettiä tukevien elementtien ehdoilla arkkitehtonisesti miellyttävästi vai luodaanko kodista sittenkin asukkaastaan ulkopuolisille viestivä arkkitehtonisesti vaikuttava objekti, jolle asukkaan identiteetti on alisteinen.

Identiteettiä tukevan kodin tilasuunnitelma konkretisoi lähtökartoituksen kautta syntyneen näkemyksen asukkaan identiteetistä kodin funktionaalisilla, aistillisilla ja symbolisilla ominaisuuksilla luoden tilan, jossa asukas voi henki-

sesti ja fyysisesti hyvin ja johon asukas voi kotiutua. Koti inspiroi symboliikan ja merkitysten, muistojen ja haaveiden kautta asukkaansa elämäänsä toivomia tunteita ja asenteita.

Identiteettiä tukevassa suunnitelmassa koti

- vastaa funktionaalisesti ("koti koneistona" / "istuvana hanskana") asukkaan tarpeita olla vuorovaikutuksessa tilan kanssa
- keskustelee parhaalla mahdollisella tavalla asukkaan aistijärjestelmän kanssa; tila kommunikoi asukkaalleen ymmärrettävällä ja miellyttävällä aistien kielellä ja
- heijastelee identiteettiä merkityksissään ja symboliikassaan.

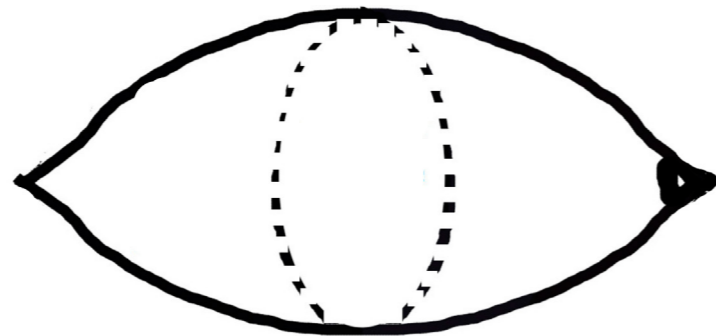
4.3 Kotiutumisosprosessin tukeminen

Ensimmäisessä luvussa todettiin, että kodin ja asunnon merkittävänä erotuksena oli tilaan kohdistuvat merkitykset ja tunnesuhde. Myös suomalainen koti-teoroitsija Riitta Granfelt (1998) vahvistaa lähtökohdan ja huomio, että asunto on fyysinen ja spatiaalinen käsite, kun kotiin taas liittyy tunnelatautuneisuus. Näin ollen esim. asunnoton ihminen ei välttämättä ole koditon - kodin virkaa voi ajaa esimerkiksi metsään rakennettu maja. Tila täytyy hänen mukaan siis ottaa "emotionaalisessa merkityksessä omaksi, ennen kuin se voi toimia kotina". (Aaltojärvi 2005 mukaan, 103.)

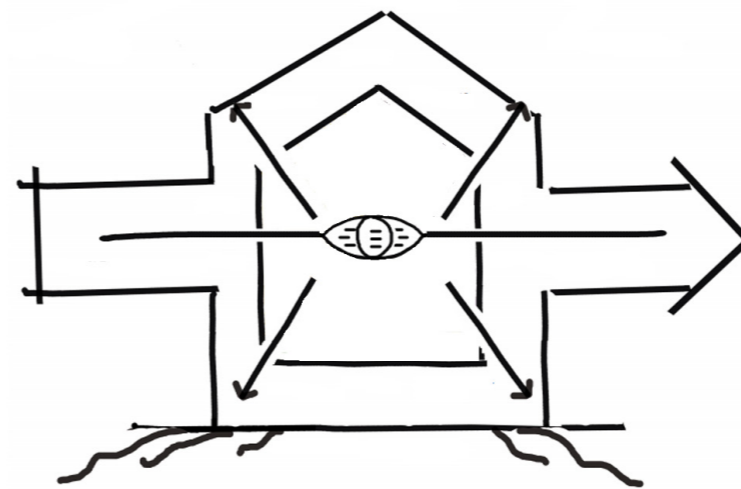
Tätä omaksi ottamisen prosessia, jota kutsutaan tässä opinnäytetyössä kotiutumiseksi, helpottaa, se että tila on lähtökohtaisesti pyritty suunnittelemaan asukkaansa elämää ja identiteettiä tukevaksi. Tästä huolimatta kotiutuminen vaatii

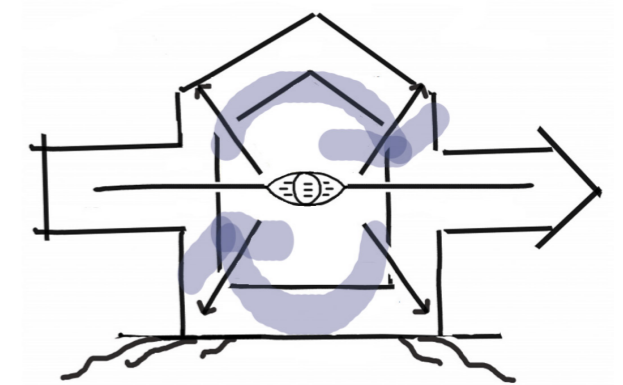
1.
TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN KO-
DIN SUUNNITTELULLE

2.
IDENTITEETIN PROFILOINTI

3. IDENTITEETTIIN PERUSTUVAN
KODIN SUUNNITELMAN TEKO

4. KOTIUTUMISPROSESSIN
TUKEMINEN

elämistä ja vuorovaikutusta tilan kanssa, yhteisten muistojen muodostumista ja tilan hiomista vielä eletyn arjen osoittamaan suuntaan. On tärkeää tuoda asukkaiden tietoisuuden prosessin alusta lähtien se, että kodin muodostuminen vaatii aikaa ja elämää tilassa sekä lähes poikkeuksesta muutoksia alkuperäiseen suunnitelmaan, eikä tämä hiominen ole merkki suunnitelman tai toteutuksen epäonnistumisesta. On hyvä tuoda esille tieto, että suunnittelija on mukana tässä prosessissa loppuun asti, kunnes tavoiteltu kodin tunne on muodostunut.

5. Yhteenveto ja itsearviointi

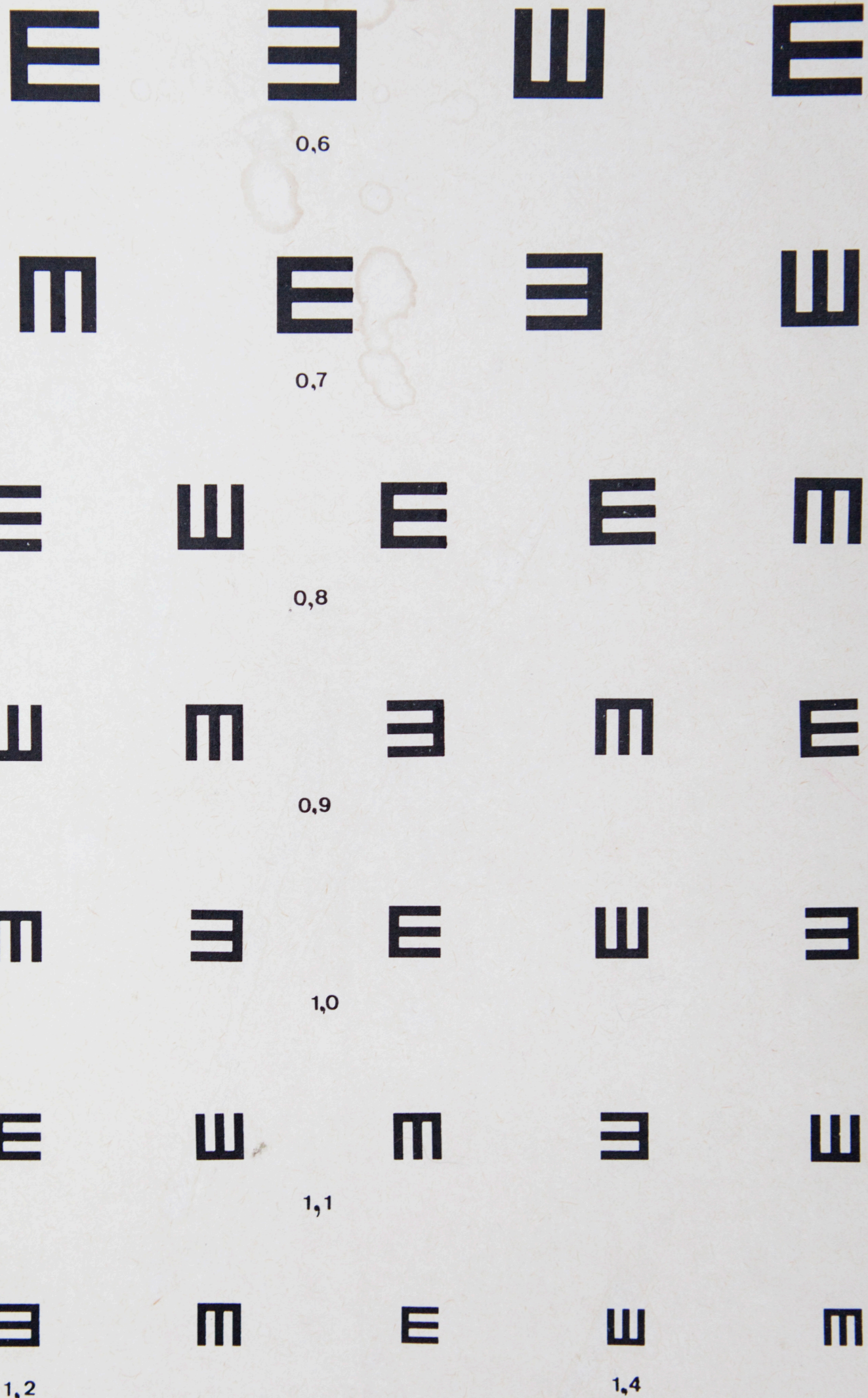
Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella, millä tavoin koti voi tukea asukkaansa identiteettiä ympäristönä ja millainen olisi identiteettiä tukeva kotisuunnitteluprosessi.

Kirjallisessa osiossa perehdyttiin kodin ja identiteetin käsitteisiin ja erityisesti siihen, mikä on kodin funktio identiteetin näkökulmasta – mitä merkitystä kodilla on identiteetin kokemuksessa. Kirjallisen osion päätteeksi esitettiin viitekehys identiteettiä tukevan kodin suunnittelun elementeistä.

Opinnäytetyön tapausesimerkkinä esiteltiin keväällä 2013 toteutetun Helsingin Punavuoressa sijaitsevan kotikohteen muutossuunnitelma kaksioista yksiöksi. Tapausesimerkin tavoitteena oli arvioida ja peilata asukkaan kokeman identiteettiä tukevan kodin elementtejä kirjallisen osion viitekehukseen ja löytää konkreettisia esimerkkejä siitä, miten elementit ilmenevät kodissa. Esimerkitapauksessa kuvattiin lisäksi asukkaan kotiutumisprosessi remontin jälkeen. Viimeisessä kappaleessa pohdittiin sitä, miltä osin identiteettiä tukeva suunnitteluprosessi ja suunnittelijan roolin siinä tulisi poiketa perinteisestä kodin suunnitteluprosessista.

Tämän opinnäytetyön päälöydökset ovat seuraavia:

- Kodilla on mahdollisuus toimia ihmisen identiteetin kokemusta vahvistavana ja peilaavana tilana.
- Koti tarjoaa identiteetin kehittymiselle turvallisen fyysisen ja henkisen tilan, jossa asukas kokee turvaa jatkuvuuden, kontrolloitavuuden, rutiinien ja tuttuuden kautta.
- Koti tarjoaa sekä yksityisen että sosiaalisen tilan, jossa asukas voi tutustua itseensä, kerätä voimavaroja ja olla oma aito itsensä.
- Yhtenäisen identiteetin kokemiseen liittyy olennaisena aikaulottuvuus niin menneisyyteen kuin tulevaisuuteenkin. Identiteetin ilmentäminen kodin konkreettisilla puitteilla tukee osaltaan identiteetin yhtenäisyyden tunnetta ja tulevaisuuden haaveita.
- Identiteetti heijastuu kodin toiminnallisuudessa, merkityksissä ja symboliikassa sekä myös siinä, että kodin suunnittelussa on otettu huomioon asukkaiden yksilölliset tavat aistia tiloja.
- Kotiutuminen uuteen tilaan tapahtuu tunnesuhteen muodostumisen kautta, mikä vaatii elämistä ja vuorovaikutusta tilan kanssa.
- Identiteettiä tukevan kodin suunnittelun lähtökohtana on asukkaan identiteetin profilointi, suunnitelman tekeminen identiteetin ilmentämistä priorisoiden ja asukkaan kotiutumistumisprosessia tukien.

Kirjoittaja koki, että tämän opinnäytetyön tavoitteet saavutettiin yleisellä tasolla hyvin. Työ toi tavoitteen mukaisesti kirjoittajalleen näkyväksi niitä elementtejä, jotka identiteettiä tukevan kodin suunnittelussa ja suunnitteluprosessissa tulisi sisustussuunnittelijana ottaa tietoisesti huomioon tulevaisuuden kodinsuunnitteluprojekteissa. Yksi tärkeimmistä kirkastuneista identiteettiä tukevan kodin suunnitteluun liittyvistä oivalluksista oli se, että jokaiseen kodin sisustukseen liittyvään valintaan liittyy merkityksiä ja symboliikkaa. Tämä merkityssisältö tulisi valjastaa tietoisesti asukkaansa identiteettiä peilaavaan käyttöön. Toinen ajatus, joka vahvistui opinnäytetyön kautta on se, että historian ja perimän sekä tulevaisuuden tavoitteiden tuominen kotiympäristöön tukee identiteetin jatkuvuuden tunnetta ja hyvinvointia, mihin tulisi tietoisesti pyrkiä kotien suunnittelussa. Kolmas tärkeä havainto on se, että kodin tunteen muodostuminen on ajallinen prosessi, joka ei liity ainoastaan paikkaan tai kodin fyysiseen ulottuvuuteen vaan vaatii elämistä ja vuorovaikutusta tilan kanssa. Tässä prosessissa suunnittelija voi tukea asiakkaitaan.

Aiheen moniulottuvuudesta ja opinnäytetyön laajuudesta johtuen syventävää materiaalia ja pohdintaa jäi tämän viitekehyksen ja kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle. Lisäksi aihetta olisi voinut olla mielenkiintoista tutkia tapaustutkimuksen sijaan jollain toisella menetelmällä - esimerkiksi kvalitatiivisillä haastatteluilla. Aiheesta keskusteltaessa ihmisten kanssa kirjoittaja huomasi, että se herätti yleisesti positiivista mielenkiintoa ja sai ihmiset herkästi puhumaan siitä, mikä heidän kodeissa luo kodin tunteen ja arvioimaan, kuinka koti peilaa heidän identiteettiään.

Opinnäytetyön tekeminen ja aihe tuntui kiinnostavalta loppuun asti ja työ jätti kirjoittajalleen nälän tutustua aiheeseen vielä syvemmin tämän tutkielman teon jälkeen.

LÄHTEET:

Aaltojärvi, Inari (2005), Kaikki kotona? Kotikäsitteen jäljillä mikri- ja makrota-
soen rajapinnassa, Pro Gradu -tutkielma, Sosiologia, Tampereen Yliopisto, So-
siologian ja sosiaalipsykologian laitos

Aura, Seppo;Horelli, Liisa & Korpela, Kalevi (1997), Ympäristöpsykologian pe-
rusteet, WSOY, Helsinki

Callagher, Winifred (1993), The Power of Place: How our surroundings shape
our thoughts, emotions and actions. New York: Harper Perrenial.

Caouette, Justin (2012), Personal Identity: Who are you? What am I?, [http://
aphilosopherstake.com/2012/09/26/personal-identity-who-are-you-what-am-
i/](http://aphilosopherstake.com/2012/09/26/personal-identity-who-are-you-what-am-i/) (Viitattu 11.2.2014)

Dobson, Andrew (2015), Who am I? Self Identity – Building Personal Character,
<http://www.mindfithypnosis.com/who-am-i-self-identity> (Viitattu 11.2.2014)

Dovey, Kimberley (1985), Home and homelessness. Teoksessa Altman, Irwin
and Carol M. Werner eds. Home Environments. Human Behavior and Environ-
ment: Advances in Theory and Research. Vol 8. New York: Plenum Press, 1985.

Erikson, E. H. (1982). Lapsuus ja yhteiskunta, Gummerus, Jyväskylä.

Hantula, Heini-Marikka (2012), <http://sisustusarkkitehti.blogspot.fi/> (Viitattu
6.2.2015)

Hasu, Eija (2012), Kodista Monikotoisuuteen – uusi näkökulma asumisen tutki-
miseen, Yhdyskuntasuunnittelu, vol.50:3

Karvinen, Päivi (2014), Mitä koti sinulle merkitsee?, [http://www.lakea.fi/Mita_
koti_sinulle_merkitsee](http://www.lakea.fi/Mita_koti_sinulle_merkitsee) (Viitattu 6.2.2015)

Pallasmaa, Juhani (1994), “Identiteetti, intimitteetti ja kotipaikka. Huomioita ko-
din fenomenologiasta, Arkkitehti 1/1994

Raijas, Anu (2014), Arki keskittyy kotiin, teoksessa Koti-tehtävistä uusiin haastei-
siin, Kuluttajatutkimuksen kirjoja, 4. , Helsinki, 118-131

Hannu, Ruonavaara (2004), Oma koti ja omistusasuminen. Julkaisussa Anna-
Maija Halme (toim.): Oma koti. Omakotiasuminen Suomessa. Suomen Kotiseu-
tuliiton julkaisu, 106-109

Sixsmith, Judith (1987), The meaning of home: An Exploratory study of environ-
ment experience, Journal of Environmental Psychology, Vol.6, 281-298.

KUVALÄHTEET:

KUVA5: Joogavaa 100-vuotias rouva. <http://advancestyle.blogspot.fi/2012/04>
(Haettu 24.2.2015)

KUVA 6: Hands of Fatima. <http://befairbefunky.tumblr.com/post/41739187243/kamsa-hand-of-fatima-for-goodluck-And-toward-of-negativity-and-bad-spirits>
(Haettu 24.2.2015)

KUVA7: Asunto Oy Vihtilä. <http://suunnittelugl.com/wordpress7>(Haettu 24.2.2015)

KUVA8-9: Pursimiehenkatu 23, 4 krs., Rakennusvalvontavirasto (omaksi ostettu)

KUVA 12: Visuaalinen tavoite. <http://blog.jelanieshop.com/interior/new-catalogue-by-muuto> (Haettu 24.2.2015)

KUVA13: Visuaalinen tavoite. <http://www.buzzfeed.com/pippa/53-quilts-to-eye-create-or-buy> 8Haettu 24.2.2015)

KUVA 14: Visuaalinen tavoite. <http://www.sfgirlbybay.com/2014/05/14/the-big-picture/> (Haettu 24.2.2015)

KUVA 15 Visuaalinen tavoite. <http://www.skonahem.com/inredning/sommarhus/Fargstark-funkis-sommarhus-pa-Dalaro> (Haettu 24.2.2015)